

**„ЭДАЗИ“** ОЖЕДН. ОРГАН ВОСТОК. СЕКЦИИ  
 П. К. Р. К. П. и Сев.-Запада.  
 :: Бюро П. К. Р. К. П. ::  
 В. Р. Ф. жетт. ja sõbja-õaane büroo Cesti жетт. hääleandja.  
 Ленинград, Фонтанка 27. Awtud kella 10-7.  
 Telefonid: Loimetuš — 533-86, trükkoda — 177-41.

# Edasi

Anulutuste ja tellimiste hinnad	
Anulutamine	Tellimine
esimesel lül. 3 r. kul.	Pinnades 1 kuu — 1 rbl.
viimajel „ 1 „ „	aasta — 11 rbl.
teismisel „ 6 „ „	Maal 1 kuu — 50 kop.
l. har. ajut. 20 „ „	aasta — 5 rbl. 50 kop.
E. Kirjast. Ühijuse liikmetele ja kollekt. tellides 15% odavam.	

## S. N. W. Liidu kesktäidejaatwa komitee täistogu istang.

### Sm. Tshitšherini aruanne.

Tifliisist, 4. märtsil. S. N. W. Liidu kesktäidejaatwa komitee täistogu hommitusel koosolekul esines sm. Tshitšherin aruandega välispoliitikat.

Kirjeldades maailma üldist rahvuswahelist seisuforda, mille alusel edeneb ka meie siisepoliitiline töd, selgitas sm. Tshitšherin meie wahelordi teiste riikidega.

#### Wahelord Inglismaaga.

„Mina algan Inglismaaga. Mitte ühegi riigiga ei ole meil niipalju kokkupõrkeid kui Inglismaaga ja seepärast seisab meie ees tõsine küsimus, kuidas Inglismaaga kokkuleppida. Mina olen kindel, et meie seda lähemal ajal saavutameme. Seit tõesti, kui on alalised kokkupõrked, siis peab kas kokku leppima ehk sõda algama. Sõbida meie ei taha, sest meie poliitika on rahupoliitika. Ka Inglismaa on jatanes seisuforras, et temal tarwis on meiega kokku leppida. Igatahes ei olene asi meist. Meie teatame juba, et meie oleme walmis kokku leppima ja uusi läbirääkimisi algama. Seda meie teatame ja jääme selle juure.“

Viimajel ajal on jälle ilmunud tundemärke, mis näitawad, et meie pääle tahetakse awaldada surwet. Mui seas, kuigi tähtsujeta, siiski küllalt filmapaistew tõsi-asi, kui poliitiline demonstratsioon — teel ametlikkudes Juglise wäljaannetes awaldada „Artose“ kuulutus, misjuures seletused, mida anti järelepärimise pääle Juglise walitjuse poolt parlamendis, olid küllalt mitteõbralised. Tema seletas, et kuna terve rea Juglise alamate huwid on rikutud nõukogude walitjuse poolt, ei wõi lubada, et Juglise ametlikkudes ajalehtedes ilmuts Juglise alamatele ettepanekud midagi müia ehk osta sellelt walitjufelt.

On weel teisi tundemärke, mis näitawad, et meie pääle tahetakse surwet awaldada. Eijan juure, meie ei tee järelandeid, kuid oleme alati walmis läbirääkimisi algama Inglismaaga.

#### Kokkulepe Jaapani ja Meffikoga.

Meie Kauge-Ida poliitika, eriti meie kokkulepe Jaapaniga ja üldse tarwidus läbirääkimiseks riigiga, mis oma alla wõtab 1/6 kogu maakera, sunnib Ameerikat oma kureffi muutama meie juhtes sellepärast, et Ameerika ihaldab oma poliitikat laiendada kõigis ilmajagudes.

#### Kokkulepe Meffikoga.

Kuna Ameerika ühisriikidega kokkulepe alles weel küsimuse märgi all seisab, juut-sume meie aga diplomaatlikku läbirääkimist algada tema naabrina — Meffikoga, mis annab meile poliitilise toetuspunkti uues ilmajaõs. Nõukogude wabariit on Meffikos õige tuntud.

#### Wahelord Prantsusmaaga.

Meie praegust wahelorda Prantsusmaaga wõib iseloomustada õhalsge järelekatsumise ajajärguga.

Selle ajajärgu muljed ei ole just pahad. On juba märgata teatud niikumist Prantsuse ametlikkudes ringfondades. „Räitels oli de-Rongziel, kellel kohustus oli meie jaat-konnaga läbirääkimisi pidada, õhalsge õige leppimatum seisukoht. Nüüd kõlawad juba uued kõned tema juust. Ugul ütles tema: „Kõik tuleb kuni wiimase santiimini wälja maksta, peab wõtma oma pääle kohustused, mis kõik kinni kataks.“ Edasi lihas tema sellele juure: „Si mingit majanduslikku kokkulepet eene, kui ei ole lahendatud wõlgade küsimus.“ Nüüd räägib tema juba, et on tarwis arendada majanduslikku wahelorda, et luua meie wahel kontakti.“

Prantsuse jaadit Herbetto Mostwas rääkis alguses ainult sellest, et on tarwis lahendada wõlgade küsimused. Nüüd on aga märgata tugewat muutust tema seisukohas, nüüd räägib tema majandusliku wahelorra arendamisest üldse ja taubanduslikkude ning tööstuslikkude laenude wõimalustest.

Kii on niikumine sündinud Prantsuse walitjewates ringfondades. Meie omalt poolt leiame muidugi kõrgemal määral soowitawats ja isegi paratamata tarwitusts läbirääkimisi põhiküsimustes.

Summa ise, mida nõuab meilt Prantsusmaa, wajab õige hoolikat järeleuurimist. Herriot tõi ühes oma kõnes ette arwu 30 miljardi kuldrubla. Kui meie aga lähemalt waatame seda arwu, siis näeme, et see on tugewasti ülespuhutud. Põhitategooria wõlgadest on ennesõjaaegsed wõlad ja need wõlad on Prantsusmaal massi, wõikste inimeste käes. Need ennesõjaaegsed wõlad teewad ametlikkude andmete järele 10 ja pool miljardi franti. Frangi praeguse kursi järele oleks see umbes 1 miljard kuldrubla. Sellest peab aga maha arwama weel 30 prots. nende maaalade pääle, mis lahkusid endise Wene keisririigi piiridest ja riiklikkude warustuste pääle, mis jäid nendele maaaladele (territooriumile). Kui see 30 prots. maha arwata, jääb ainult 70 miljoni kuldrubla. See arw ei ole enam nii astronoomiline (määratu juur). Kuid on weel teisi põhjendusi, mille järele seda summat wõib ja peab weel enam wahendama. Neist teistest põhjendustest räägime siis, kui algawad läbirääkimised.

#### Wrangeli laewastiku küsimus.

Mis puutub Wrangeli poolt arawiidud laewastikkusse, siis selles asjas oli mitu ajajärku.

Just praegu jaadud telegrammide järele on Herriot jenanis seletanud, et on tarwis filmas pidada julgeoleku kindlustamist Rumeeniale, Bulgaariale ja Jugo-Slaawiale ning et walitjus jääb truuts Poincare seisukohale. Poincare seisukoht seisib aga õitels selles, et Wenemaa walitjust tuleb tunnistada ja teists, et laewastik jääb tagatijena kuni kokkuleppimiseni wõlgade küsimustes. Selle wastu meie just protesteerimegi. See ongi üks jarnastest küsimustest, mis takistab kokkulepet Prantsusmaaga. Meie teame, et meie ei saa seni kokku leppida, kuni ei ole tagasi antud Wrangeli laewastik.

#### Wahelord teiste riikidega.

Wahelord Itaaliaga on üldiselt sõbralik. Itaalia walitjus on kindlalt eitawal seisukohal Desfaraabia haaramises Rumeenia poolt.

Sama seisuford on ka Saksamaaga. Poola walitjus soowib meiega kokkuleppida kõigis küsimustes, muuseas ka Riia lepingu saatuse asjus. Meie omalt poolt soowime ka neid wahelordi lõpulist lahendada.“

Kõige haiglasemats küsimus on, mis takistawad hääde wahelordade jalulesead- mist, on piiriäärised wahelõhtumised. Näit. Sampoli alemi kohal tulid üle piiri mitte bandiidid, waid sõjawäe mundrites walitjuse wäeõsa, kes tormas meie piirwalwe rühma kallale, kuid löödi tagasi. See on lubamata nähtus rahvuswahelikes juhetes. Meie saime kindlad tõendused, et see sõjawäe rühm oli tõesti walitjuse sõjawäeõsa ja seepärast esineime Poola walitjusele erakorraliselt tõsise hoiatusjega.

### G. W. Tshitšherin.



S. N. W. Liidu wäliskommisjar.

### Sm. Tellmann — presidendi kandidaat.

Berliinist, 4. märtsil. Saksamaa kommunistlik partei määras enefe kandidaadiks eelseiswale presidendi walimistele sm. Tellmani. Sm. Tellman on tööline ja riigipäewa (parlamendi) jaadit. Enam kui 20 aastat on sm. Tellman tööliste liikumistest oja wõtnud.

Saksamaa rippumata partei lõhenemise katse juures Halle kongressil 1920 aastal, astus sm. Tellman rippumata pahempoolse tiiva eesrinnas kommunistliku parteisse.

Sm. Tellmani süüdistatakse kui pääsüüdlast Hamburgi ülestõusmise asjus. Arreteerimisest päästis teda jaadifu ifiku puutumatus. Hamburgis on temal tööliste linnajaõs piiramata usaldus.

Sm. Tellman wõttis 4. ja 5. Kominterni kongressidest oja. Wiimajel kongressil oli presidiumi liige ja waliti Kominterni täidejaatwa komitee esimehe asetäitjaks.

## Wasturewolutsioon Türgimaal

### Inglise ohwitserid mäsajate eesrinnas.

Konstantinoopolist, 4. märtsil. Inglise õjawõit mäsajate juhtimises on ümberliikmata kindlaks tehtud. Mäsajate eesrinnas on Inglise ohwitserid. Oja neist on endisest Türgi sõjawäest, kes astusid pääle Türgi rewolutsiooni Juglise sõjawäesse teenistusse. Inglise laste tõsta ära osta jandarmid ja tõmata neid mäsjust oja wõtma.

### Elanikud ajawad mäsajad wälja.

Konstantinoopolist, 4. märtsil. Paljudest linnadest, mida haarasid oma alla mäsajad, ajawad elanikud neid wälja. Tõegi mäsajate raioonis ei toeta kangeltsi kõi kurdlaste juguharud mäsajaid. Mäs loondub üffitutesse ida raioonidesse.

### Ismet-pascha walitjuse eesõttas.

Konstantinoopolist, 4. märtsil. Rahwapartei teatab, et praegusl korral on tarwilik riiki juhtida „raudse käega ilma mingisuguse kindata“. Endise walitjuse raudne käsi oli jamestist kindas — räägib rahwapartei. Ismet-paschale on tohufeks tehtud moodustada uut walitjust. Ta on wabariigi presidendi Kemali isiklik sõber ja juur asjatundja sõjalises kunstis.

### Sõjalised operatsioonid edenevad normaalselt.

Angoorast, 4. märtsil. Wiimases walitjuse teadaandes üteldakse: Wõnapool Hini tegusew walitjuse sõjawäe rühm arreteeris mitu mäsajat, keda anti sõjakohu kätte. Arhani ja Madeni linna sihis, millede wahel on katkestatud telegrafühendus, jaadeti walitjuse sõjawäe rühm.

### Mäsajate käes on 13 wilajetti.

Londonist, 4. märtsil. Ameerika ajalehede kirjajaatja teatab Konstantinoopolist: Angoora walitjewates ringfondades ei salata, et 13 wilajetti (ringtonda) kahe miljoni elanikuga on mäsajate käes. Argonski ja Diarbekeri kubernerid on mäsajate käes wangis pantwangidena. Mäsju mahajurumiseks jaadatud sõjawäe oja juhatab Kasim-pascha. Andmed näitawad, et see sõjawäeõsa on mäsajate poolt ära lõigatud.

Mäsajate õjafid juhatawad wanale korrale truuts jäänud Türgi ohwitserid. Oli juhtumisi, kus Türgi sõjawäeõjad ütlesid ära lastmistest mäsajate pääle.

Mäsju juhi Scheih-Saidi kihutustöö, kes nimetab ennasf Muhamedi ajemikuts, leiab suurt poolehoidu Konjas, Brusfas, Trapefundis ja Erjerumis.

## Kominterni küsimus Juglise parlamendis.

Londonist, 4. märts. Tänasel parlamendi koosolekul pandi walitjusele küsimus ette Kominterni manifestis juhtes, kus puudutakse Egiptuse küsimust. Selle pääle wastas Chamberlain: „Nõukoguwalitjus peab aru saama, et niitaua, kuni ta on ühenduses Kommunistliku Internatsionaaliga ja aitab kaasa jarnasele waenulikkule ja kajuta propagandale, ei wõi olla ühtegi wahelorra paranemist nõukoguwalitjuse ja Juglis- maa wahel.“

### Kronprintsi kandidatuur presidendi kohale.

Berliinist, 4. märtsil. Saksamaa uus seadus presidendi walumise asjus ei teela ära ülesseada endise walitjuseõo liikmeid, kes walitjefid Saksamaal kuni 1918 aastani.

See annab ijeeralise tähtsuse, sest Saksamaa parempoolsed grupid tahawad presidendi walimistel ülesseadida endise kroonprintsi kandidatuuri.

### Ennenagemata weetõus.

Pariisist, 4. märts. Ennenagemata merewee tõuju läbi, mida seletatakse ma sijemise wulkaanilise tegewusega, purustati Toulouse'i lähedal miitjada paati. Põllud on wee all. Istandused on häwitatud. Rahju sellest omapäralisest merewee tõu- just ulatab 500 tuhanda frangini.

### Fasistid — Hispaanias.

Madridist, 4. märtsil. Hispaanias on ajutatud Ameerika eeskujul Clou-Clou-Clan (Sala felts) kes oma ülesandeks seadis Hispaanias wormeerida fascistlikku miilitjat.

### Konwerents — Singapuris.

Londonist, 4. märtsil. Singapuris awati Kauge-Ida laewastiku konwerents, millest oja wõtawad Inglise laewastiku admiraalid, kes wiibivad India, Austraalia, Uue-Meremaa, Hiina wetes. Konwerents arutab merekaitse küsimusi, niisamuti ka uue merebaafi ehitamist Singapuris.

### Lenini nullits — Prantsusmaal.

Pariisist, 4. märtsil. Omawalitjuse nõukogu Doirenis, mis koosnes tõlliste enamusest, nimetas linna Cresti platfi — Lenini nimeliseks platfiks.

## Seisuforra Türgimaal.

Angoorast saadud teadete põhjal on Türgi senine valitsus lahunud ja uue ministeeriumi kokkuseadmine on antud Ismet-pascha kätte.

Kui kolm kuud sellest tagasi Türgi-bei ministeerium moodustati, siis oli see rahwaparitei katkelt, kelle käes võim oli, leida kokkulepped wabameelse-wabariikliku parteiga, kes väljendas suurkondanuluse huviid. Kogu opositsiooniline ajakirjandus terwtas seekord Türgi-bei määramist, nähes selles rahwaparitei loobumist rewolutsiooni edaspidisest kindlustamisest ja kõige päält liidu kindlustamisest talupoegadega. Türgi-bei määramist wõeti meelega vastu ka Vääne-Euroopa ajakirjanduse poolt, kes temas nägid oma huwidele järelandjat. Samal ajal algas reaktiooniliste jõudude loomamine wabariikliku partei ümber ja seepärast oli Türgi-bei määramine rahwaparitei diplomaatlikuks sammuks, kes sel teel püüdis wõimu oma käes pidada. Järelandamiseks pahemale tiwale, kes energiliselt wõitles kokkuleppe vastu kodanulusega, anti neile Türgi-bei ministeeriumis kolm kohta. Sarnane koostöötamine tegi Türgi-bei ministeeriumi apraks ja see pidi paratamata kogu warrisema efinemel tõsisel - poliitilisel wapustusel.

Scheih Saidi ülesastumine löi sarnase seisuforra ja iga päew wõis oodata Türgi-bei walitsuse langemist. See langemine ei tulnud ülesastumise efinemisel päewabel, sest rahwaparitei eesotsas Keemaliga püüdis selle poole, et wabameelse-wabariikliku partei ülesastumise hukka mõistaks. Sarnane hukkamõistmine oleks kahlemata kõhklewate elanikkude päale mõjunud ja oleks rahwaparitei seisufortu kindlustanud.

See rahwaparitei maanõuwer läks korda. Wabameelse-wabariikliku partei teatas ametlikult, et ta ülesastumisest midagi ei tea. Muudugi oli see ainult diplomaatlik kõne-konts, sest kui ülesastumine edasi oleks laienenud, oleks see

kahlemata ka Konstantinoopoli üle laienenud, kus rahwapariteil wahetord kodanulusega õige teraw on. Selle tõttu nõudsid pahema tiwa efitajad Konstantinoopolis sõjaseisuforda wälja kuulutada, millele vastu seisid aga Türgi-bei.

Rahwaparitei sai tohe aru, et Saidi ülesastumisel ei ole mitte rahwuslik, waid klassiline iseloom. Saidi järele ei käi mitte kurbused, waid Türgi talupojad, kes rahwuslikust liikumisest midagi ei olnud saanud ja nüüd Angoorast walitsuse vastu on walmis minema iga lubaduse eest. See liikumine laieneb praegu weel ning rahwapariteile on selge, et seda puht sõjaliste abinõudega wõimata on maha suruda, siin tuleb tal weel mingifuguseid abinõusid tarwitusele wõtta.

Ja sellele meele teele on nüüd rahwaparitei asunud purustades sidemed feodaalse ja suurkondanulusega ning lüües liidu talupoegade. Sarnane kokkulepe wõimaldab neid talupoegade hulkasid oma poole tõmmata, kes pragu Scheih järele käiwad. Ja mida otsustawamalt rahwaparitei seda uut kurfi poliitikas läbi wiib, seda rohkem on lootust waturawolutsioonilise liikumise kiiremaks liitwiderimiseks.

Minnes sarnasele kokkuleppele talupoegadega, ei wõinud rahwaparitei paremat ministeeriumi pääd walida, kui Ismet-pascha. Wiimane on Keemali isiklik sõber, tema staabiüleml Greeka-Türgi sõja ajal, filmapaistew diplomaat (Türgi saatkonna efinemise Lausanne rahukongressil). Ismet on Türgi rahwusliku liikumise ideoloogiks, efitab rahwaparitei pahemat tiiba, kes kokkulepet talupoegade nõuab.

Ismet-pascha määramine on rahwaparitei efinemiseks sammuks kindla liidu loomiseks talupoegadega. See liit wõimaldab tõsiheid maauwendusi ja feodaalmõisnikkude maaomanduse liitwiderimist. Sellega juudab rahwaparitei oma mõju Türgi talupoegade hulka kes kindlustada ja seega teed puhastada Türgi rahwusliku liikumise edaspidiseks arendamiseks.

## Üleliiduse kehttäidejaatwa komitee juhatusel ringiri rahwuswahelise naistepäewa — 8. märtil — läbiwiimiseks.

Kõige autonoomsete wabariikide kehttäidejaatwatele komiteedele, kõigile autonoomsete oblastite täidejaatwatele komiteedele, Põhja-Kaukaasia maakonna täidejaatwatele komiteedele, Uurali oblasti täidejaatwatele komiteedele, kõigile kubermangu täidejaatwatele komiteedele.

Mõõdunud aasta jaabus tööliste ja talupoegade liidu kwenamise ja Sotsialistlikude Kõukogude Wabariikide Liidu Majanduse kindlustamise tähe all. On ju S. R. W. Liit ainule riik maailmas, kus wõim on tööliste ja talupoegade käes, kus tõeliselt teostatatse laiade rahwahulcade, kõigi töötawate demokraatiat, ilma et seda piiratakse jugu, rahwuse ehk uju tähe all.

Kõige järjekõrdses ülesandeks jääb ka käesolewal aastal laienada ja juwendada tööd maa majandusliku olukorra kindlustamiseks ja arendamiseks ning tööliste ja talupoegade liidu suurendamiseks. Selle ülesande teostamiseks on tarwilik tõmmata laemalt nõukogude tööle naisterahwaid — naistööliste ja talunaike. W. J. Lenini juhtimõte, et „nõukoguwõimu töö wiaiaie lõpuni, kui sellest wõtawad osa miljonid ja miljonid naistööliste ja talunaike“ — peab jaama loojungiks naiste tööse tõmbamisel kõigise nõukogude orgaanidesse.

8. märtil 1924 aastal — rahwuswahelisel naistööliste päewal — pööras Liidu kehttäidejaatwate komitee ringiriwalise ettepanekuga 29. weebr. 1924 a. nr. 834/1 kõige nõukoguwõimu orgaanide poole jaadwustada jeda päewa laiade praktiliste abinõude teostamisega naistööliste ja talunaike olukorra parandamiseks, nende kultuurilise tajapinna tõstmiseks, naiste töö parandamiseks walmistuses, naiste tõmbamiseks nõukogude praktilisele tööle ja tehwi-talunaike aitamiseks.

Kende juhtnõrde teostamiseks tehti laenu aastal kohtade pääl paljugi, kuid palju on weel pooleli teoksil ja weel rohkem jääb weel edaspidi teha.

Kõige selle tõttu paneb üleliiduline kehttäidejaatwate komitee ette 8. märtil igas linnas, igas külas, aulis, ischjalaks jne., igas tehases ja ettemõttes toime panna tööliste ja talupoegade koosolekuid, kus laialt

tutwustatakse kõike töörahwast sellega, mis abinõud teostatud on laenu aastal nõukogude walitsuse poolt naisterahwaste oawõtu juwendamiseks nõukogude tööl ja nende huwide ning õiguste kaitseks, misjuugi edu on jaawutatud igas üffitus kohas, igas ettemõttes laenu aastal, misjuugused puudused tulid efile selle töö juures ja mida tuleb ette wõtta sellel alal lähemal ajal, et parandada naisterahwaste majanduslikku — ainelist seisuforda ja teda täiesti wabas-tada koduselt ja perekonna orjuselt.

8. märtil peab olema ka päewaks, mil põhjendatakse ehk awatakse uued ajutusel ema ja laste kaitseks, arstlikud ja õigus-teadlikud abianõuad, lastemajad, aiad, laste toad klubide juures, „rahwatoitluse“ jöögimajad jne., ajutusel, mis parandawad naistööliste ja talunaike seisuforda.

Määratu juur oaw, mis talunaike põllutöös ja kodulähtöös, kirjutab ette: a) abianõu talunaike ja talunaike, mille eesotsas on talunaike, põllumajanduse krediidiga, maaparanduse töõdega, seemne ja metkama-terjaali andmisega, elawa ja furnud põllumajanduse inventaariga jne., b) laste asutuste organiseerimist mitte ainult juwe hoosajaks, waid wõimaluse korral kogu aastaks; c) abinõude tarwitusele wõtmist bürokraatismi jäänuste förwaldamiseks kohtu- ja administratiiv-orgaanides; d) talunaike tõmmata põllutöö kultuur- ja kooperatiivide tööle, wastastiku abianõuise komiteedesse, kohtu asutustes, külanõukogude ja walla täidejaatwa komiteede tööle; e) wõtta tõsiheid abinõusid tarwitusele kirjaoskamatusel liitwiderimiseks ja tütarlaste tõmbamiseks kooli, kurgustele, ringidesse jne.

Et kaitsta naisterahwaste tööd walmistuses ja jeda edasi arendada, on tarwis hooslikalt tundma õppida neid põhjuseid, mis mõjuwad naist: töd wähenamiseks, juwendada tööd nende tööõluse juwendamiseks.

## Lenin ja naisterahwa wabastamine.

Klara Zetkin.

(Järg).

### Mis andis Lenin kapitalistlikkude riikide töötajatele naisterahwastele.

Mis on annud kapitalistlikkude riikide töötajatele naisterahwastele proletaarne rewolutsioon Wenemaal ja Lenin — selle rewolutsiooni kõige geniaalsem juht? Kapitalistlikkudes riikides purustas imperialistlik (röow) sõda, ühes kodedustega ja waesustega, mida ta enesega ühes toonud, miljonite töötajate naisterahwaste lootused selle pääle, et sotsialism wabastab neid õiglusest, rõhumisest ja kurnamisest. Hirmus werewalamine oli kapitalismi wõidupidustuseks II Internatsionaali üle, kellele hulgad warem usaldanud sotsialismi teostamist. Kui sõda lahti puhkes, läks II Internatsionaal ilma wõitlemiseta ja wastupanuta kodanluse poole üle. Wennatapwa sõja lõpust pääle jatkab II Internatsionaal häbitawat kapitalismi teenimist, sotsialismi asja äraandmist ja wäga palju tööliste hulkadest waatlewad seda kui sotsialismi enese lõppu. Ühel ajal usalduse kaotamisega were ja poriga määritud juhtide vastu, kaob nende usk ka proletariaadi jõusse, tema wõimisesse wabaneda kapitalismist rewolutsiooni kaudu, elu ja surma pääle wõitluse teel. Wenemaa proletariaadi suremata suur wõitlus andis ajaloolised tõendused, et sotsialism ei ole tühi kaja, et rewolutsiooniline tahe wõitluses annab proletariaadile wõitluseks tarwilise jõu. Toetades kehwmate talupoegade pääle, enamlaste partei juhatusel, eesotsas Leniniga, haarasid tõelised Wenemaal poliitilise wõimu, häwitased alusteni isaarikorra reaktioonilise riigiminasina ja löid kõige eesrindsema riigi maailmas, nõukogude riigi, töörahwa riigi. Nad pöörasid selle riigi jõu, proletaarse diktatuuri kogu wägewuse — kommunistliku ühiskonna loomise asja pääle. Kõik nende püüded, kõik nende wõitlus, kõik nende kannatused on selleks rakendatud. Kõige raskemates tingimustes, ilma wäsimust tundmata, piiratuna hambuni sõjariistus waenlastest, ehitawad töötajate klasside meesterahwad ja naisterahwad nõukogude Liidus uut elu.

See hiigla sündmus, mis wapustas maailma, andis uut usku kõigile kõhklejatele ja kurnatutele naisterahwastele, uut usku sotsialismi, proletariaadi loomisjõusse. Lootus wabanemisesse tärkas uuesti nende südames ja muutus rewolutsioonilise wõitluse tahteks.

### Oktoobrirewolutsioon ja Ida naisterahwas.

Weel enam tähtsamaid järeldusi tekitas Wene rewolutsioon Ida maades. Neis maades, kus kapitalism kõige karmimaid kurnamise wõtteid tarwitab, aratas Wene rewolutsioon kõige kurnatumaid kurnatutest ja kõige rõhutumaid rõhututest kogu maakeral — Ida naisterahwaid. Argates siin aastasadade ahelatest arusaamisele oma inimese õigustest, hakkab naisterahwas wõitlusesse astuma oma wabastamise eest.

Nii ärkawad kõigis kapitalistlikkudes riikides miljonid töötajaid naisterahwaid, kes Wenemaa proletaarse rewolutsiooni formis ja leekides kuulewad Lenini kutset ning imbuwad uuest lootusest. Wenemaa proletaarse rewolutsiooni õpetundidest ammutawad naisterahwad mehisust, selget arusaamist teedest, mis wiivad kapitalismi häwitamisele, wastupidawust, julgust ja walmisolu wõitluseks kodanluse klassilise ülewõimu kaotamiseks, selget ettekujutust rewolutsioonist, kelle raudne samm häwitab kõik wana ja orjusliku ja kelle loow käsi loob kõik uue ja waba.

Töötawa naisterahwa wabastamine, kui ka kommunismi täieline teostamine, mis annab naisterahwale täielised inimeseõigused, ei wõi täiusele jõuda mitte ainult ühe riigi piirides. Ühe riigi piirides ei wõi seda läbi wiia isegi ühe rahwusele. See wabastamine peab olema internatsionaalne. Ta peab igalpool tugenema kapitalismi häwitamisele, inimese poolt inimese kurnamise ja orjastamise häwitamisele kõigis nähtustes ja wormides. Proletaarne rewolutsioon Wenemaal on maailma rewolutsiooni algus, hiigla, imestuse wääriline, kuid siiski ainult algus. Keegi ei annud sellest omale nii selgelt aru, kui Lenin, Karl Marksi kõige kauge-male nägew õpilane. Niipea kui Wenemaa proletariaat põhjendas proletaarse diktatuuri, olid kõik Lenini mõtted ja kogu ta tegewus pööratud maailma rewolutsiooni asja pääle.

Kõikide maade tööliste paremad jõud pidid Lenini mõtte järele ühinema üheks wägewaks, wõitmatuks jõuks, küllaldaseks selleks, et formijooksta kodanluse klassilise ülewõimule kogu ilma. II Internatsionaal andis ära proletaarse ühistunde, häbitas ennast, asudes kapitalistliku korra kaitsemisele. Lenin muutus tõelise Kommunistliku Internatsionaali loojaks. Tema laien-das Internatsionaali piire palju kauge-male kahest eelkäiwast Internatsionaalist, muutes seda tõeliselt kurnatute ja orjastatute üleilmlikuks rewolutsiooniks, kuiwõrd ta sellesse tõmbas Ida ärkawad rahwad. Tundes selgelt teed ja sihti, juhtis ta kõiki kurnatuid julgelt ja targalt edasi üleilmliku rewolutsiooni poole. Oma õpetuses ja tegeliselt walas Lenin uut tugawat elu Marksi kutsesse kõigile kurnatutele. «Teil ei ole midagi kaotada pääle oma ahelate, kuid wõita wõite teie kogu maailma. Kõige maade tööliste, ühinege!» See kutse töötajatele naisterahwastele muutus hüüdsõnaks: — «Ühinege oma wendadega töös wõitluseks ja rewolutsiooniks».

### Tõmmata miljonisi töötajaid naisterahwaid rewolutsioonilisesse wõitlusesse ja uue elu loomisesse.

Tõsi, «nais»-küsimuse kohta ei kirjutanud Lenin ühtki põhjalist tööd. Kuid kõigist tema kirjatöödest läheb punase niidina läbi tema seisukoht naisterahwa alatu, orjalise seisukorra kohta kodanlikus ühiskonnas ja tema otsustawa tähtsusega hindamine töötawa naisterahwa tõmbamises kommunismi teostamise asja juure.

Leninil ei tulnud kaitsta ei naisterahwa ühe-õigusluse põhimõttelist tunnustamist, ei pidada wõitlust töötajate naisterahwaste eemale juhtimise vastu klassiwõitluses kodanliku wale ilma-waate lipu alla. Tema ees seisis ülesanne — põhimõtteline üheõiguslus miljonitele töötajatele naisterahwastele muuta proletaarse rewolutsiooni kaudu ühiskondlikuks toeks ja tõmmata neid miljonisi loowale tööle rewolutsioonis eneses. Lenin ei kujutanud töötajat naisterahwast enesele ette mitte üksikus naisliikumises ja mitte üksikus organisatsioonis, waid kui proletariaadi rewolutsioonilise klassilise kommunistliku partei täieõiguslikku liiget, kes osa wõtab kõiges selles töös. (Järgneb).

Esimeses järjekorras tuleb pöörata tähelepanu naistööliste kirjastamatuse liikviidest...

Grilifi tähelepanu tuleb pöörata 3da rahwaste naisterahwaste täieliseks orjusest wabastamiseks...

Üleüldilise kehttõldegaatwa komitee juhatus on täiesti kindel, et autonoomsete wabariikide, oblastite ja kubermangude täidegaatw...

Üleüldilise kehttõldegaatwa komitee esimees M. Kalinin. Sekretäär A. Kisselew.

Kodanluse maalt.

Minult soomuslaewasid ei jätunud.

Parisiist, 3. märts. Sila esimes Millerand Versailles kõnega rahwuswabariiklaste partei pidusöögil...

Lodis streigivad 20.000 langrut.

Warsawist, 3. märts. Lodis — juuremas Poola kiutööstuse raioonis, puhkes lahti langrute streik.

Wõõrsiks Wilhelmi juure.

Tokio, 3. märtsil. Endine Hiina keiser otustas ette wõtta reisi Euroopasse...

Kõus endisega.

Helsingist, 3. märtsil. Sila andis uus president Relander wande riigi pshiseadustele truuts jäämises.

Nõufogude maalt.

Ettevalmistused Jakuti uurimiseks.

Benemaa Teaduste Akadeemia andis S. N. W. Viidu riikliku planeerimise komisjoni büroole üle witeaastase tööplaani...

Talupojad ostawad traktorid.

Wihwa kubermangus otustasid mitmed külad põllumajanduse tõstmiseks muretseda 11 traktori...

Talupojad saatsid oma soowi traktorite ostmise asjus põllumajanduse rahwafomisfariiaabile.

Mida peaks õppima Eesti töörahwas 1. detsembrist.

Seda katjub D. Rästas meile oma kirjatuksi lõpus kokkuvõtetult järgmistest sõnadega wastata...

Eesti töölistellassi eelwäe read nõretawad praegu wõrest. Siiski elab weel töölistellass. Kii rasked kui praegused kaotused...

Wäga kahju, et D. Rästas teeb kokkuvõtte sihikiudlalt ainult enese seisukoha õigustamise punktilt...

Töölistellassi Eestis elab ja saab elama, ta päral on tulewik. See on salgamata tõde.

Kas oli 1. det. wäljaastumine töepoolest tarwilik selleks, et wiia esiti tööliste eelriidu kodanluse wastu...

Kahjuks peame ütleva: wahwalt ja ennaftalgawalt lätsid wõitlusesse küll tööliste eelwäe read...

Edasi ütleb D. Rästas: „Kii rasked kui praegused kaotused ka on, ometi ei jõua need kaotused murda tööliste tahtmist wõidelda“.

Dige! Mingijugused kaotused ei murra ilmasi tööliste tahtmist wõidelda, jeda näitab meile pikk ajaloo kait...

Kuid teadku D. Rästas, et saamatus ja ostamatus murrab wiimaks ometi tööliste tahtmise nendega ühes wõidelda...

Ei tahaks kuidagi ustuda, et 1. det. minid wälja ainult selleks, et kaotada, wõistada oma eelriidu ja ohwerdada reaktiivoonile...

Selle kõige tähtsama küsimuse päale D. Rästas meile otsehohest wastust ei anna, kuid selleasemel wastab teegi S. T. — sõjaasjanduse tundja...

75.000.000 punda naftaainete wäljawedu. 1925 aastal weetakse Batumi sadama kaudu naftaaineid wälja 75 miljoni puuda.

75.000.000 punda naftaainete wäljawedu. 1925 aastal weetakse Batumi sadama kaudu naftaaineid wälja 75 miljoni puuda.

Balti laewade remonteerimine. Nikolajewist teatatakse, et laewade remonteerimise tehase asus ettevalmistuse töödele...

Tahtmata peab küsima, kui jeda kõike teati, miiks siis ometi wälja minid?

Arwan, et paremalt, otstarbekohasemalt selle arwulisti sõjalist jõudu, mis 1. det. wälja astus...

Seda ei ole teegi ümberlütanud ega ei juuda ka teha. Wahwamat ja ennaftalgawamat päaletungimist niifuguste wäikeste löökühmadega...

Näitufeks wõtame walge Eesti sõjaminesteeriumi maja, kus 12—15 meheline löökühm wõitleks. Waatamata, et 5-kordne, mitmesaja toaga maja arawõtmise, kus rohkearwuline meeswahifond kuulipildujaga...

Peab ütleva, sees ei olnud ühtegi kaatundjat ja kes pidi tulema löökühmale selle kogu Tallinna garnisoni juhtiva kodanluse päaja...

Üks puhtsõjaline põhjus, mida sl. T. hoopis oli unustanud, mida aga igauks, eeskätt S. T. peaks teadma, on see, et oma wõitluseplaani peab alati kõige hahwema seisukorra päale rajama...

Sojaasjanduse tundja S. T. näitse alles päraft märkawad, et polnud sõjariistu ega uulitawõitluste kogumusi.

See jääb mitmeti teadmata niitlana, kuni o ma seisukoha õigustamise punktilt, 1. det. sündmustiku sihikiudlalt wõõriti walgustatakse.

Edasi kirjutab D. Rästas: „1. det. kaotus ja õpetunnid ühendawad weel juuremaid hulke, õpetawad neid wõitlema neis wõimatu rasketes tingimustes, mis walitjeward Eestis proletaarse rewolutsiiooni eelpäiwil.“

Siin peame kahtlema, mitte selle üle, et walge Eesti ei ole rewolutsiiooni eelpäiwis, waid et sihikiudlalt ei taheta loobuda senistest wõitluse wiisidest...

D. Rästas ja S. T. katjuwad endiselt midagi uut juure õppimata õigustada Eestis blantifikliku, wäiketodanliku 1. det. sündmust.

Wiimaks ütleb D. Rästas: „Selle üle ei kahle töörahwas filmapilkugi ja see wiib hulgard wõitlusesse“.

Kui D. Rästas tõesti lasjeks Lenini õpetuse alusel wiia töörahwa hulgard wõitlusesse kodanluse wastu, siis ei korduks Eestis enam teist niifugust 1. det.

Eesti töörahwas hawitab oma timukat, tarwis ainult selleks hawitamiseks talle õiged juhtnõõrid kätte anda. E. R.

\*) „Baba Maa“ (nr. 1, 2. jaanuaril 1925) märkas lohtudes päale sündmust, et suur wiga oli see, miiks tugewad tammepuust ufjed ei olnud sõjiti finni, mis päaletungimist kergendas.

teerimiseks: „Liebtnehti“, „Margi“ ja „Profinterni“. Remont läheb maksma 300 tuhat rubla.

Laewad lähewad remonti kohe päale Inglismaalt Dbesasse jõudmist. Mahapõlenud kiriku asemele kool. Sandraki külas, Winnitsa kreisis, põles maha kirik.

Sandraki külas, Winnitsa kreisis, põles maha kirik. Kiriku kogufond sai kinnituse preemiat 3.000 rubla. Talupojad pöörasid kubermangu täidegaatwa komitee poole ettepanefuga ehitada selle raha eest kooli. Palwe on rahuldatud.

Leningradi teated.

Piimaasjanduse elektrofiteerimine.

Põhja-Lääne oblasti põllumajanduse kooperatiivide keskkõhjus (Trudsojus) ühifelt elektrofiteerimise ühifugega asuwad sel aastal Leningradi kubermangu küla põllumajanduse elektrofiteerimisele.

Traktorid ja kändude juurimise masinad.

Kubermangu maawalitjus demonstreerib oma laenupunktides 4 traktori ja 8 kändude wäljajuurimise masinate töösid. Traktorid teewad näitlikke töösid, Trotski, Leningradi, Kingisjewa, ja Wolhowstroi kreisides.

Kändude wäljajuurimise masinad juurendatakse 16 wõrra.

4 kändude wäljajuurimise masinat töötawad Wõtegorski kreisis, 2 masinat Leningradi, Trotski, Luuga, Wolhoski, ja Lodeinopolsti kreisides ja üks masin Kingisjewa ja Dudowas.

1 miljon puuda wilja kooperatiivoonile.

Leningradi sadama tuli 1 miljon puuda wilja kooperatiivoonile linnas ja oblastis. Täna saab Põhja-Lääne ühifus 30 wagunit wilja.

Kuidas elektrofiteeritakse Leningradi.

Wolhowstroi wastuwõtumise elektrienegia erilise komisjoni poolt Põhja-Lääne tööstuse büroo juures on wäljatõõtatud Leningradi elektrofiteerimise plaan 10 aasta päale.

Räesolewal aastal töötawad 4 elektrienegia jaama, „Krasnoi Oktoobri“ jaam ja ettewõtete ühendusejaamad. Tänaawaasta algab „Krasnoi Oktoobri“ jaama laiendamise, kuhu jäetaks üles teine turbino-agregaat 10 tuhande kilowati jõulijena.

Timutate Eestist.

Tälle üks talupoeg „kahjutuks“ tehtud.

„Baba Maa“ kirjutab: 26. novembri õhtul l. a. pani Kiltfi raudteejaama korrapidaja tähele, et jaama hoone sees olewale tahwile, kus harilikult rongide hiljatsjäämisi märgitakse, oli kleebitud kommunistlik lendleht: „Töörahwale linnas ja maal, sõduritele, madrustele!“

Korrapidaja kõrwaldas lendlehe. Järgmijel hommikul leidis ta, et jamajugune lendleht oli ka jaamaesijele kleebitud, kuid nähtawasti oli jeda juba õhtul tehtud, sest leht oli tõwasti finni kuitwanud. Kahklus lendlehe kleepimises langes Wao wallas elutewa Jüri Boltoni päale, kes kui „ühife wõerinna“ mees tuntud oli ja õhtul jaamahoones wiibinud. Kohad, kuhu lendlehed olid kleebitud, wõeti salajase walme alla. Kella 10 ajal tuligi Bolton jaamaesijele, astus kohe koha juure, kust lendlehed olid kõrwaldatud, waatas teraselt ja astus siis jaamahooneesse tahwile juure.

Bolton võeti wahi alla. Tema tobus pandi läbiotsimine toime, kusjuures leiti kommunistlike lendlehti, wintpüski padrunid ja revolver, mille hoidmiseks Boltonil luba puudus.

Boltoni tegewuse kohta andmeid kogudes, tehti kindlaks, et ta oli põrandaaluse partei legaalse osakonna „töörühwa partei“ liige, kandideeris ühise wäerinna nimel kirjas wallanõutogu walimistel.

Bolton ennast milleski süüdi ei tunnistanud, tema juurest leitud lastemoona leidnud kraawist, kuma lendlehed temale teadmatult ümbrikus koju kätte saadatud.

Bolton anti sõjaringnõufohtu alla, kus teda süüdistati kommunistlike riigivõrka kufutamisele ülesasjatavate lendlehtede laialilootamises.

Rohus mõistis Jüri Jaani p. Boltoni, 49 a. wana, kahels aastaks parandusmaia.

**Weel üks „jalaforter“ leitud.**

„W. M.“ teatel on nüüd korda läinud weel ühte 1. detsembri mässulaste „jalaforteri“ üles leida. See on asunud Wäike Arehna uulitsal. Säält on 5-6 meest läinud ratsareferwi kallale.

**Timukad jagavad rööwitud koh-tafid.**

Teatavasti ajas walitus kõit töörühwa esitajad omawalitsuse ajutusest, maafonna walitjustest, wallawalitjustest jne. minema. Paljudes kohtades oli töörühwa esitajaid üle kolmandiku ning nende kõrwaldamisele pidi loomulikult järgnema uued walimised. Et praegusel filmipilgul aga kodanike meeleolu walituse wastane on, ning untest walimistest kahtlemata õige wähe protsent walijaid oja wõtaksid, siis on Einbund korralduse teinud, et uusi walimisi mitte ette wõtta, waid wäljaaetud töörühwa esitajate mandaadid tulewad lihtsalt kodanikkudele parteidele anda.

**Kirjawastused.**

**Wõitleja,** Niconowka asundus, Iwanow-Bosnesjenski kub. Teie sõnum on puudulik. Säält on tähendamata jäänud, misjulgusest seltsist sunnivad wale juhid wälja astuma. Kirjutage, kas Teil on mõned kuultuur-hariduslikud ajutised, noorte ühing jne. ja kuidas nad töötawad jne. Kirjutage asunduse elust üldse.

**L.,** Lärskis. „Edasi“ weergudel on juba walgustatud Bugri seisuforda. Weel kor-rata feda on otstarbetu. Olets soowitam, kui näitaksite ära, kuidas wõib sarnasest seisufordast wälja pääseda.

**Gilane börs:**

Table with exchange rates for various currencies like Reikassja, Raesterlingid, Doll'rid, Rootsi kroonid, Prantsuse frangid, Soome margad, Talupoegade laen, and L. wõidulaen.

**Teadaanded.**

Harmaja nõuogu koosolek on teispäewal, 10. märtsil, kell 8 õhtul. Harmaja juhataja.

Reedel, 6. märtsil, kell 2 p. l. Smolndis, tuba 95, peetakse ära W. L. K. R. Ü. linna Eesti kollektiivide ja sektorite organisaatorite koosolek.

Palukime kõiti õigel ajal ilmuda. W. L. K. R. Ü. Leningrabi kub. Eesti felftkoon.

Pühapäewal, 8. märtsil, kell 2 l. on Haridusmaja ühise kunstiringi nõu- fogu koosolek. Palutakse kõiki ringide instruktoreid ja organisaatoreid koosolekule ilmuda. Ü. R. R. instruktor.

Naispäewal, 8. märtsil pidu ajal Haridus- majas on korraldatud laste tuba, kuhu wa- nemad, kes pidule tulles oma lapsed kaasa on toonud, wõiwad jätta ettekannete ajal. Laste järele on jääwalwe. Sappi wõetakse lastetuppa wastu 2-8 aastasteid. Suhatas.

Kõit felftimehed, kes soowiwad jm. W. Kin- gisepa nimelise Haridusmaja juurest le- keltiooni liikmeks astuda, wõiwad endid registreerida igal teispäewal ja reede õhtul Haridusmaja noorte felftkooni büroos.

**Gestlased S. N. W. Liidus.**

**Nõutogude ümberwalimised Eesti asundustes.**

**Nõutogude ümberwalimiste tagajärgedega on talupojad täielikult rahul.**

(Wingisjare wald, Trotski kreis, Leningrabi kub.)

Siin on külanõutogude ümberwalimised lõpule wiidud.

Wallas on 82 küla 11.222 elanikuga. Ülbine külanõutogude arw wallas on 7 - 103 liikmega.

Meesterahwaid walitud 91, naisterah- waid 12, nende hulgas 3 kooliõpetajat. Suurem jagu walitiist on küla kehwiidud.

1. märtsil olid wallanõutogu walimi- sed. Waliti kats talupoega ja üks kooli- õpetaja. Endistest nõutogu liigetest waliti tagasi wallanõutogu eimeses jm. Kusnetjow, parteilane, kes töötab wallanõutogus 1920 aastast saadik ja on rahwa seas laialdast lugupidamist ja usaldust wõitnud.

Walitute nimelirja ettelugemine wõeti rahwa poolt, keda õige palju kokkutulnud oli, elawa käteplaginaga wastu.

Läbiwiidud walimistega wallas on ta- lupojad täiesti rahul, ei ole kellegi poolt mingisugust murinat kuulda.

D j a w ö t j a .

**Nõutoguse läkfid töötawate talupoegade esitajad.**

(Darjewo asundus, Luuga kreis, Leningrabi kub.)

Pääle aruande S. N. W. Liidu siife- ja wälispoliitika, mis suurt tähelepanu asunikude seas leidis, waliti uude nõuto- guse kats W. K. P. kandidaati, üks W. L. W. R. ühingu liige, üks naiste- rahwas, 5 kehweemat talupoega, kuna ai- nult üks on enam-wähem jõukam.

Noorte ühingul tuleb rohkem usaldust ja mõju wõita. Siis lähels ka nende esita- jaid rohkemal arwul nõutogudesje.

Wõib loota, et praegune nõutogu saab kaitsma eestkätt töötawate talupoegade huwisid.

J ü r i .

**Kuremaalased töötawad.**

(Kuremaa küla, Trotski kr., Leningr. kub.)

Tarwis ajuda ajakirjanduse hoogtöö läbiwiimisele. Talunaised, wõtte oja naispäewa läbiwiimiseft.

Pühapäewal, 1. märtsil, korraldati Ku- remaa „Punase nurga“ poolt Kääbise koolimajas pidu-õhtu. Gestawas oli kõne, näitemäng Eesti ja Wene keeles ja muu- fika ettelanded.

Kõnega esines keegi felftimees K. W., kes kutsus üles maanaiistöölisti ja tööta- waid kalunaiisi organiseerima „Punase nurga“ juure naisringi, ära seletades, et maanaiistööline wõib oma seisuforda ai- nult siis parandada, kui ta on astunud naisorganisaatiooni.

Kõne teiseks aineks oli „A j a l e h e j ö p- r a d e r i n g i“ moodustamine.

Ta peatas ajakirjanduse tähtsuse juures ja pani kõigile ettsamatele talupoegadele fudame pääle ajalehe „Edasi“ hoogtööft elawalt oja wõtta, seepääle waatamata, et

meie oma hoogtööga siinpool nurgas hiljaks oleme jäänud; alla kriipsutades, et ükski talupoeg ei tohi olla ilma ajaleheta.

Mis näitemängusse puutub, siis jättis see paljugi soowida. Muu seas oli kokku- mäng nõrk.

Muusikatoor on ennasfalgawalt tööd teinud.

Rahwast oli hästi kokku tulnud.

Järgmine pidu otjustati

8. märtsil, „naispäewal“ toime panna.

Otjustati Trotskist kutsuda kreisi nais- organisaatorit kõnet pidama päewa täht- suseft.

Ka maa naiistööliste keskelt saab kõne- lema keegi naisterahwas. K o s t i n .

**Haridusmaja teatri harjutuste järjekord.**

Reedel, 6. märtsil. kell 1/9 „Kasfijaht“ 1. ja 2. waatus.

**Täna teatrites:**

**Aladecm. riiklik ooperi ja baleti teater** „Борис Годунов“

**Aladecmiline riiklik drama teater** „Джентельмен“

**Aladecmil. riiklik wälite ooperi teater** „Привал ковалери“ „Шопениана“ „Карневаль“

**Riiklik fuur draamateater** „Слуга двух господ“

**Rahwamaja** „Петр III“

Teater „Юных Зрителей“.

„Полождения Тома Софера“

**Muusikaline komöödia** „Марья“

**Pasfajh**

«Поташ и Перламутр»

Wastutaw toimetaja: **A. Trenseldt.**

Wäljandaja: **Eesti Kirjastuse Ühisus**

**Tänase lehega on hinnata kaasas põllumajanduslik lisa „Põllumees“ nr. 5 (13).**

**Sm. W. Kingisepa nim. Eesti tööliste Haridusmaja.**

Pühapäewal, 8. märtsil j. a.

**Rahwuswahelise naistepäewa puhul**

**Kontsert-miiting**

Gestawas: 1. Kõne — 8. märts — rahwuswaheline naistepäew — kõneleb fl. S. Peterson.

2. Kontsert-osa.

3. Näitemäng: „Paragraaf 218“. Agit-näitem. 7 pilbis.

Algus kell 8 õhtul.

Sisseminek kõigile waba.

| W. K. P. Lening. kubkomi. agit-prop. osakonna Eesti felftkoon.

Suuredage „Edasi“ tellijate arwu!

Unendage aegfasti „Edasi“ tellimisi!

**Sm. W. Kingisepa nimeline Eesti tööliste Haridusmaja.**

Laupäewal, 7. märtsil

**Kino-etendus**

Seisjapokino uuem film

**„Walgete seljataga“**

Esimene seans kell 7, teine seans kell 9 õhtul.

Pilette hinnad 35 ja 25 kop.

**Luugas**

Gestikeelseid raamatuid

on saada

„Priboi“ raamatukaupluses.

**Balerjanowka klubis**

Trotski kr. wõetakse „Edasi“ pääle tellimisi wastu ja müüakse eestikeelseid kirjan- duseft.

Lugemisetoa juhataja: Piiber.

**Dudowas**

Eesti Haridusmajas wõtab

„Edasi“ pääle tellimisi wastu

sm. **Wahfats.**

Säällamas on müügil poliitilist, põllumajanduslikku ja kooli kir- jandust ning igasuguseid ilu- kirjanduslikke raamatuid. On jaadawal ka weel kalendriid 1925 aasta pääle 15 kop. tüft.

**Tähelepanemiseft kooliõpe- tajatele ja klubidele:**

Kes soowiwad laulukooridele noo- tiid paljustada, saatku originaal ühes tellimiseja ja tähenduseja, mitu eksemplaari tarwis on, Du- dowa Eesti Haridusmaja juhata- jale jm. A. W a h f a t s i l e .

**Kuremaa asundus.**

Trotski kreisis, Leningrabi kub. wõtab „Edasi“ pääle tellimisi wastu

sm. **Veebret.**

Punases nurgas ja Kääbise koolimajas kooliõpetaja **Walk.**

**Lõõta Eesti asunduses**

Luuga kr., wõtab „Edasi“ pääle tellimisi wastu

sm. **M. Wikson.**

**Dr. Grünberg**

Wõstanije (end. Snamensk.) uul. nr. 2, 25. Oktobri prosf. nurgal, telef. 562-37 — Wastu- wõtte iga päew kella 9-12 h. m. a kella 4-8 õhtul; naisterahwastele eraldi.

Praegusaja arstimisabinod.

**Sifilis** (914 ja tripper krooniline). Snguorgaanide igakülgne arstimine,

**Wil. welster-ümmeamand**

S. R. Wilkun-Kolpalowa uendas wastuwõtmist: nõuanDED ja abi ras- kejalgetele, sünnitajatele, naistehaigu- sed. Kella 10. homm. kuni kella 7 õht. Troitskaja 11, krt. 7. Sisfekat pa- raadufest.

**Kusnetski haigemaja**

Kusnetski nõi, 7, te- lesf. 180-52. Wastuwõtm. kõftides speif. profesjorite ja asfistentide poolt kella 10 homm. kuni kella 10 õht. Alalised wo- bid (naistehaigused ja sünnitamine). Ras- kejalgsete **Unematel mel.** järelewa- lonjuht. tamine ja arsti- tamine 606 tripper teraw ja mine. Sifilis 914 tripper kroonil. Snguwoimetus maasf. ja elektrof., ham- baarstim. ja kunnit' hamb. Arstide kutsum. todu.

**Trihaigemaja**

Rfemise-, naiste- sünnitamise-, lõite-, hamba-, kurgu-, kõrwa-, nina- ja suguhaigused.

**Sifilis** (606-914), tripper.

Wastuwõtte tunnib erialadel hom. f. 9 kuni õh. f. 9 3. Juuli (end. Sadowaja) uul. nr. 42, Sennoi nurgal. Tel. 163-31 ja 163-32.

walmistamist jne. Selleks asunikud, koon-  
dage oma ridu jään, kus see senini veel  
tehtud pole. Mõnus on alati raske. Tule-  
tage meelde kui raske oli alguses ajuda  
süa Venemaa metsanurkadesse.

Asunikud! ärge lõõge käega, et ei tea

kas seft kasu saab või mitte. Pange tä-  
hele ja mõtke arvesse neid näpunäiteid,  
mida „Põllumees“ võimaldab.

Kindel päälehahtamine on pool võitu.  
Selleks jõudu. M. K-s.

## Põllumajanduslik kroonika.

### Pool kasu linamüügist talupoega- dele.

„Tsentrosojus“ (tarvitajate kooperatiiv-  
wide ühisus) laiendab tegevust lina sisse-  
ostmise alal. Mõõdnud aastal müüdi  
väljamaale üle 350.000 puuda lina.

Lina sisseostmiseks talupoegade käest  
jai „Tsentrosojus“ väljamaa pantadelt  
ligi 7 miljoni rubla laenuks.

Lina müügist saadud kasust anti 1924  
aastal tubermangude ühisustele (рыбхозы)  
üle 290.000 rubla väljajagamiseks koha-  
liste kooperatiividele ja ühikutele linatas-  
watajatele.

Käesolewal aastal ulatab lina müügist  
jaadud kasu kuni 2 miljoni 400 tuhande  
rublani. Pool sellest summast jagatakse  
välja talupoegadele, kes lina kooperatiiv-  
widele müüsid, kuna  $\frac{1}{5}$  — algkoopera-  
tiividele lina sisseostu laiendamiseks.

„Tsentrosojus“ kawatseb ehitada lina  
ümbertöötamise wabrikud, mis võimaldab  
talupoegadelt lina toorel kujul vastu võtta  
ja wabrikus ümbertöötada. See wabastab  
linakaswatajaid üleliigsest tööst lina üm-  
bertöötamises. Samal ajal ei wähenenda see  
lina hindagi. Lina ümbertöötamine wab-  
rikutes tõstab lina omadust, mis võimal-  
dab Wene linale väljamaa turul kõrge-  
mat hinda.

### Et suurendada või müüki, tarwis tõsta ta hädust.

25. weebr. awati piimaoperatiivide  
nõupidamine Moskwas. Andes aru piima-  
kooperatsiooni tegevusest seletas sm. Sin-  
jütin, et meie või töötadakse wäikestes

halwa sissejääbega wabrikutes. Seepärast  
hinnatakse väljamaal meie võid kestmiselt  
2 rbl. võrra odavamalt kui teiste maade  
kõige halvemad võid.

Tarwis tõsta väljatöötava või oma-  
dust, jäänida paremale järjele ta wedu  
ja siis võib meie või võistelda teiste  
maade omadega.

### Üle 14 miljoni puuda seemnewilja willajaduse all kannatavatele raioonidele.

Riiklikud ja kooperatiivsed organisatfi-  
oonid on kokku ostnud ja wagunitesse laa-  
dinud 17 miljoni 452 tuhat puuda seem-  
newilja. Sellest hulgast jõudis willajal-  
duse all kannatavatesse raiionidesse 14  
miljoni 507 tuhat puuda. Käesolew seemne  
materjaal on puhastatud ja hää omandu-  
jega.

Põllumajandusliku komisjariaadi kor-  
ralduse järele antakse seemnewili talupo-  
egadele kätte kaks nädalat enne külwiaega.  
Seemnewilja saavad kõige päält kehvitud  
ja keftalupojad.

Pääle selle antakse 3 ja pool miljoni  
puuda wilja juwewilja seemneid osaliselt  
suwiviljade ümberkülwamiseks.

Wastutaw toimetaja: W. Kiril.

Wäljaandja: Cesti Kirjastuse ühisus.

# Põllumees

„Gdafi“  
põllumajanduslik lisa.  
— Ilmub kaks korda kuus. —  
Teine aastakäik.

Nr. 5 (13)

Reedel, 6. märtsil

1925

## Walmistage ette külwi hoogtööks.

Kõik wiljapuhastamise masinad peawad saama ärakasutatud!  
Kooperatiivid, seadke lorda reaskülwimasinad, lasutage igahühte  
neist võimalikult täielikumalt ja laiemalt!

Kewadisele tarja heinamaadele lastmisele tuleb lõpp teha.

Käesolewa aasta kewadine hoogtöö lä-  
heb tuntawalt lahku ijeloomu poolest sel-  
lest tööst, millist tegid nõukogud, maa or-  
gaanid ja partei läinud aastal.

Mille pääle pöörame waremalt tähel-  
panu eelmistel hoogtöödel? Keskpunktis  
oli siin — laiendada tööd, kättejaada enne-  
sojaaegne külwipind, suurendada arwulistelt  
nii produktiivset tarja, kui hobuste kas-  
watamist.

Põllumajanduse edaspidises arendamises  
ei pane meie niipalju rõhku enam arwu-  
lise külje, kui tema ijulise tõstmise pääle.  
Ennesojaaegne külwipind on meil peaaegu  
kääs. Isegi italdusraionides näeme riik-  
liku abi tõttu mitte külwipinna langemist,  
waid tõusu.

Meie hüüdsõnaks käesolewal hooajal on  
— „laalise töö juurest — töö süwendam-  
misele.“ Hoogtöö kui sarnane ei tohi haa-  
rata endasse mitte ainult kitsaid külwi  
küsimusi. Meie ette kerkiwad järjekorrali-  
sed talupoja majapidamise ümberorgani-  
seerimise küsimused — wahetada isaijade ma-  
hajäänud tehnikat uema aja tööriistade  
wastu, millised võimaldaksid meie majan-  
dusele kiiremat tõusu.

Külwi hoogtöö muutub enam laiemate  
ülesannetega põllumajanduse hoogtööks,

milles maa kultuura (agro-kultuura) küsi-  
mused etendawad walitsewat osa.

Sarnane on eelseiswa hoogtöö üldine  
siht. Hoogtöö lordamineku päämiseks tin-  
gimiseks on — hoogtöö masiline ijeloom.  
Minult sarnased ettevõtted on tähelpanu  
wäärt, mis on lihtsad, arusaadawad, ja  
millised käesolewa aja talupoja majapida-  
mise tingimistes woiwad praktiliselt elus-  
tatud saada. Sarnaseid abinõusid wõime  
laiemalt propageerida.

Põllutöökommisjariaat seab enda ette  
kewadise hoogtöö läbiwiimises järgmised  
ülesanded:

1) Talupoegade warustamine seem-  
nematerjaaliga ja seemnete puhasta-  
mise organiseerimine.

2) Maa ettewalmistamise ja külwi  
tehnikatõstmise.

3) Heinamaade parandamine.

4) Talupoegade warustamine põllu-  
töö inventaariga ja inventaari re-  
monteerimine.

5) Sugutamise hoogtöö.

Eimeses järjekorras tuleb kohtadel laie-  
mas ulatuses läbiwiia külwimaterjaali pu-  
hastamist ja sorteerimist. Ülejäänud aega  
kuni külwini peab ärakasutama selleks, et  
wõimalikult täielikumalt ja produktiivse-

malt kõik viljapuhastamise masinad ära kasutada, ükskõik kelle korraldusel nad ka ei oleks.

Kohapääl tuleb selle tööga jalamaid pääle hakata, kasutades masinate ümberwedamiseks külast külla saaniteed. Talupoegade vahelised sarnaste abinõude vastu on õige kaastundlik. Maaorganidel, agronoomidel tuleb asi organisatsiooniliselt nii panna, et seemnete sorteerimine kannaks mõsiliisist iseloomu, ning temast oja võtaks kõik kohaliku kogukonda alluvad majapidamised. Minult sel korral annab tähendatud ettevõtte kõige paremaid tagajärgi.

Esimese abinõude rühma kuuluvad ka elanikkude varustamine sobilise seemne materjaliga, samuti elanikkude tähtajaline varustamine põllumeheina seemnetega. Seda tööd peab niisama jalamaid alustama. Siinjuures omandab erilist tähtsust meie parema vahemehe — põllumajandusliku koöperatsiooni organiseerimise mõju. Minult viimase abil võime lõpuliselt lahendada neid põhiülesandeid, mis võimaldavad talupoja majapidamist tõsta — nagu varustamine esimese sordi seemnematerjaliga ja rohukülvi arendamisega.

Teise rühma abinõud puudutavad pääasjalikult maaharimise ja külvi tehnika parandamist. Katsejaamade ja põldude tegewus, üksikute piinidlikkude talupoegade edusaavutused ja lõpuks rikkalik materjal talupoegade maadel sisseseatud katsemaatükkide tegewusest, rõhutavad veel fõrd seda, kui võrra tarvilik on meil maa ümbertöötamise tehnikat tõsta. Kõhke wiljasaak tajub mitmekordlelt talupoegade suurema jõukulutamiise. Talupoeg on sellest aru saanud. Waja on osata propagandeerida neid mõtteid, mis on arusaadawad ja kättesaadawamad talupoegadele, mida nad mõiwad korda saata oma lihtsate tööabinõudega.

Kõikides põllupinna wastawa harimisega tekitab üles külwiwiisi ja kül-

wiaja tähtsus. Siin tuleb arwesse wõtta kohapäälised mitmeaastased kogemused.

Wiimastel aastatel, iseäranis nägime seda ikaldusraioonides, oli põllusaak tihedalt seotud külwi aja ja külwi tehnikaga. Seepärast peab tänawu kewadises hoogtöös suuremat rõhku panema laialt reas külwi propagandeerimisele, eriti ikaldusraioonides.

Igatahes ainuüksi propaganda tähendab siin wähe. Maaorganid ja põllumajanduslik koöperatsioon peawad kõik jõud koondama selleks, et täielikult loida seada kõiki reaskülwimasiinuid ja võimalikult täielikult neid ära kasutama. Niisama on wäga tähtis laiendada talupoegade maadel sisseseatud näitlikkude katsemaatükkide wõrku, õiglaselt korraldada saadud tagajärgede kokuwõtmist, tehes neist wastawaid järeldusi.

Kolmanda rühma abinõud, mis ettenähtud käesolewa aasta kewadise hoogtöö läbiwiimises — põhjenuwad selle pääl, et laiemalt selgitada seda kahju, mida toob kewadine karja wäljalaskmine heinamaadele. Mitte ükski põllumajanduse haru ei too meile meie pimeduse tõttu rohkem kahju kui kewadine karjajõõtmise heinamaadel. Talwine loomatoidu puudus, poolnäljane lehma toitmine — see on kõik selle tagajärjel, et meie ei osta õigelt kasutada sarnast hääd sissetuleku hallikat, kui heinamaa.

Praegust aega on tarwis ära kasutada, et korraldada külla koosolekuid, kus ühiselt wastuwõtta leeld karja wäljalaskmise kohta heinamaadele ja soowitada heinamaade kewadist äestamist.

Talupoegade varustamine sellekohaste tööriistadega nõuab erilist tähelepanu. Talupoja majandused omas üldises kogus pole veel niiwõrra tugewnenud, et suudaksid oma kehwaist sissetulekust muretseada tarwilikku inventaari. Meie ülesanne seisab selles, et saata küllaste paremat, kallihimalist põllutöö inventaari.

## Tegelikkude põllumeeste firjad.

### Sõnniku wõest.

Sõnnikuwõe juures peetakse meil tihti-pääle ehitadelt päritud eelarwamistest kinni. Selle juures jäetakse aga teaduslikud nõuded tähelepanemata. Mitte parajal ajal wäljaveetud ja mitte otstarbekohaselt tarwitatud sõnnik laotab juure oja oma wäärtusest. Maa wäetamise juures tuleb kõige päält seda tähele panna, et sõnnik põllupinnale kauaks ajaks wedelema ei jääks. Seepärast on kõige kasulik sõnnikut kohe pääle wäljawedu laiali laotada. Selle läbi saawad ka wäetisained ühetaluliselt põllule ärajaotatud. Niipea kui sõnnik laialilaotatud, tuleb ta kohe sisse künda. Seepärast on soowitaw sõnnikut siis põllule wedada, kui maa jula on. Talwist sõnnikuwõedu ei wõi mitte kiita, weel wähem talwist sõnniku laialilaotamist. Kui aga kohalistel põhjustel peab talwel sõnnikut wälja wedama, siis tuleb seda järgmiselt toimetada: Sõnnikut ei tohi laiali laotada, waid peab ühte suurte hunnikusse panema. Hunnik tuleb katuse moodi päält terawaks teha ja kinni katta. Kewadel, kui sõnnikut laiali tahetakse laotada, tuleb muld, mis ümber hunniku on, põldumõõda laiali pilduda, sest tema on wäetisainetega täidetud. Laotatakse aga sõnnik juba talwel laiali, siis uhab lumi ja wihm wäärtuslikuma oja kewadil ära ja wiib alla orgu, kuna põld aga ainult ühe oja saab, üldse peab sõnniku hunnikusse paneku kohta üttelema, et see mitte kasulik ei ole. Suwel uhuwad sõnniku wihmad ja kuiwatavad tuuled ära. Talwistel sõnnikuweel ja suurte hunnikutesse panekul on jälle see paha kül, et sõnnik iseenejests kuumaks läheb ja ära põleb, mis jälle hääd ei ole. Seepärast on minu arwates kõige parem sõnnikut siis põllule wedada, kui võimalik on teda kohe laialilaotada ja sissekünda. Tihti jääb ka sõnnikuwõedu hiljaks, mis ka soowitaw pole, sest põllule on parem, mida warem sõnnik saab sisseküntud. Siis saab ta aega äramädaneda. Sõnnikut ise hoitakse ja korjatakse wäga halvasti, selle pääle waatamata, et küll igal ühel käega katjuda on, mida wäärtuslikum on sõnnik, seda suurem on saak, on kohapidajaid, kellel ka turbaõõd on, aga loomad aelewad wedela wirtja sees. Nii mõnigi mees

wõiks oma põllu wäärtust tõsta, kui ta seda aga tahaks. Tähtmine ei tohi aga kellegil puududa. J. Kull.

### Põllumajandust tuleb tõsta.

Ilmasoja ja kodusoja wästel langes meie põllumajandus mitmekümne protsendi wõrra. Pääle Oktoobrirewolutsiooni ajutas tööliste-talupoegade walitus õige rasketes tingimustes Kõnugude riigi. Ja praegu seisab meie ees ülesehituse tööd ülesanne kõigiti sellest ülesehitustööst oja wõtta ja kaasa aidata, et lähemas tulewikus saada ühekõrgusele teiste riikidega. Meil on hiigla töö ees, waja tõsta põllutöö tehnikat, põlluwiljakust ja karjakaswatusi. Puuduwad suguloomad igat liiki. Neude muretsemiseks tuleks eeskätt suuremat rõhku panna, näit. jääwad noored loomad kaswu ning piima annu poolest wäiksemaks. Kinnijäämise aeg wenib pikemaks, sead toowad wähem pärijaid ja nii edasi. Seda wõib seletada selega, et puuduwad suguloomad, see on üks põhjustest, mis karjakaswatusi tõstmist takistab. Kuid ka suguloom ei cita, kui puudub õiglase loomakaswatus, toitmise korratu, laudahooned wiletsad jne.

Tuleb suurt rõhku panna kuiwa, walge ja puhta lauda pääle. Tuleb rõhku panna loomade sõõtmise pääle ning söime pääle, millest loomad sõõwad ja jäljuures ei tohi mitte ära unustada loomade puhastamist. Wisake laudast wälja ühised söimed, mis sugugi praktilised ei ole. Näit.: ühine söime on ühekõrgune, üks loom on madala, teine aga kõrgema kaswuga, üks neist peab tingimata waewa nägema sõõmiie juures, s. o. ärakulutama jõudu sõõmiie pääle, mis mõiks minna näituseks piima walmistamiseks. Pääle selle wõib ka nii juhtuda, et üks loom on tige ja ei lasse teist süüa ja wõib ka teise eest süüa. Üksik söim on parem ja praktilisem. Talupojad astuge kontroll ühisesse ja kus neid ei ole, kutsuge jarnane ühisesse ellu. Kontroll ühisesse annab teatud jagu võimalust suguloomade muretsemiseks. Teine küsimus, mis mitte wäheha tähtsusega pole, on põllumajanduslikkude produktide ühine ümbertöötamine ja turule saatmine. Organiseerige piimaühisusi, lina ümbertöötamise ühisi, korraldage kollektiivset teel wõi, juustu

## Mitmesuguste põllutaimede külwikalender.

(Miksal Põhja- ja Kesk-Benemaa piirkonnas üht või teist viljaseemet mahakülida, palju võtta seemet ühe tiinu pääle ja kui sügavalt seeme mulda panna).

Taimede nimetus	Külwi aeg	Külwi tihedus puudades		Kui sügavalt seeme mulda panna (sügavus sentim.)
		Laialkülw	Reaskülw	
Talirukis . . . . .	14—31 aug.	11	7—8	3—6
Sutwirukis . . . . .	20—28 mai	12	9—10	3—7
Taliniisu . . . . .	14—22 aug.	11	7—8	2—6
Suveniisu . . . . .	8—22 mai	12	10	2—6
Kaer . . . . .	1—30 mai	12	8—10	3—7
Ober . . . . .	1—13 juuni	11	9	3—7
Tatar . . . . .	1—20 juuni	8	5—6	3—5
Hirs . . . . .	20—30 mai	1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —2	1—1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	1—3
Bina . . . . .	28 mai — 7 juuni	8—12	6	2—4
Kanep . . . . .	1—15 juuni	8—9	—	3—5
Ernes . . . . .	1—24 mai	10	8	3—8
Lääts . . . . .	20—30 mai	8	8	2—5
Wikki-kaera segu . .	1 mai — 1 juuni	6+6	6+6	3—6
Bumane ristikhein . .	15 apr. — 15 mai	1 p. 10 n.	—	—
Turneps . . . . .	15—25 juuni	—	15—20 n.	1—3
Loomapeedid . . . . .	15 mai — 5 juuni	—	1 puud	1—4
Loomaporgandid . .	15 " 5 "	—	10—15 n.	1
Kartul . . . . .	10—30 mai	—	80—120 p.	3—15

Märkus: Aeg on märgitud uue stiili järele.

Tähtselt osa saavad siin etendama põllumajandusliku krediidid ja kooperasiiooni kohapäälised organid. Nende asutuste tööst olenewad täiesti meie saawutusel külas. Siinjuures tuleb kõigiti toetada laialt efile tulnud tungi traktori järele. Nende ostmisele ja inimeste ettevalmistamisele, kes suutelijad oleksid traktoriga ümberkäima, tuleb igapidi kaasa aidata.

Riisama tuleb tõstis tähelepanu pöörata sugutamiise hoogtöö läbiwiimise pääle. Suguloomade arwelewõtmine, uute loomade juuremuretsimine, sugutamiise punktide organiseerimine, suguloomadega korraliku ümberkäimise propageerimine, kõik see peab omandama eelseiswas hoogtöös tähtsat iseloomu.

See neseft mõista, et hoogtöö kawa, mis ettenähtud põllutöökommissariaadi poolt

peab kindlas organisaatsoonilises korras läbiwiidud jaama. Sarnast laialist tööd on võimalik siis organiseerida, kui ta poolehoidu leiab talupoegade masside juures. Selles mõttes peab eeskätt elustama jaoskonna wõi raiooni põllumajanduslikude nõukogude ja talupoegade põllumajanduse ringide tööd. Töösse tuleb tõmmata kogu küla ühiskondlik aktiiv.

Riisikäs täidesaatwate komiteedega peab hoogtöö läbiwiimiseft osa wõtma küla kooliõpetajaskond, talupoegade komiteed, kooperatiivid, W. K. P. ja W. O. K. N. U. ringid, lugemistoad jne.

Ainult ühijel jõul ja kaasaaitamisel on kindlustatud wõit põllumajanduse wäerinnal.

Põllutöökommissariaadi kolleegiumi liige K. Sawtshenko.

## Wida waja teada traktori tööst.

Meilmitelisel wäljanäitusel Pariisis 1900 aastal, kus kõik ilma imed olid wälja pandud, polnud ühtegi traktori näha.

Sellest on möödunud kõigest 25 aastat ja selle lühikese aja wältel sai traktor Ameerikas sama igapäewaseks harilikuks tööabinõuks, nagu ader ja mõni teine lihtne põllutööriist. Riisama on Euroopas traktorite tarwitamine hiigla sammudega edenenu. Ka Nõukogude Liit, teostades oma majanduse ülesehitamist, seab traktori tähtsaks kohale ja toetab igatpidi nende tarwitusele wõtmist. 1925 a. pääle andis üks meie suuremateft kooperatiiwide ühijustest nõudmise 6000 traktori pääle, millistega kawatseb warustada temale alluwaid talupoja masinaühijuid ja algkooperatiiwijuid.

Alguses ehitati pääasjalikult suurejõulisi traktore, mis kalliks maksma läksid ja nende omandamine on ainult õige suurte majapidamistel jõudu mööda. Sarnaste suurte ja raskete traktorite tarwitamine tõi jagedasti rohkem kahju kui kasu. Järk-

järgult hakati traktorite suurust ja kaalu wähenemata ja praegusel ajal on suurejõuliste traktorite ehitamine peaaegu seisma jäetud. Nende asemel ehitatakse kerged, lihtsad ja odawad traktorid.

Hobune nõuab toitu nii töö ajal, kui ilma töötallass seisstes, hobune põeb, saab wigastatud ja sureb. Hobune nõuab alalist hoolitsemist ja järelwalwust nii õöjel kui päewal kogu aasta wältel.

Traktor tarwitab küttematerjaali ainult töö ajal ja kulutab antud „toitu“ ainult töö läbiwiimiseks. Töö lõpul pannakse traktor kuuri luku taha ja kuni järgmise tarwitamiseni ei nõua tema mingisugust suuremat hoolitsemist.

Traktor wõib wiga saada ehk rikki minna ainult oskamatusel tagajärjel. Asjatundlikul ümberkäimisel wõib rikkiminekut alati ära hoida. Hobuse haigus wõib olla parandamata, traktori wigu wõib harilikult kõiki parandada. Riisama kui hobune, muutub traktor pikapääle töövõimetuks, kuid tema „surm“ tuleb ainult kulamise taga-

järjel, kuna hobune tihtipäält enneaegselt ära löpeb.

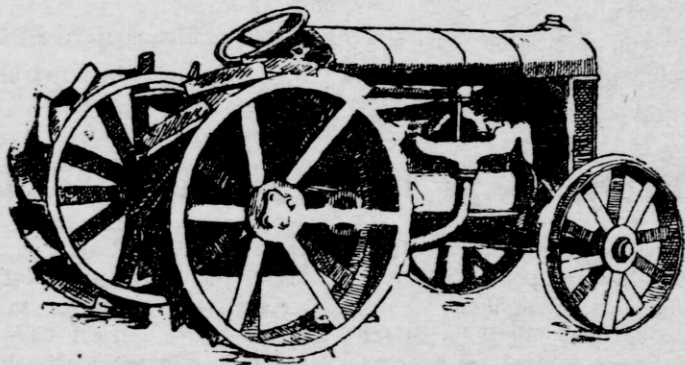
**Ostes traktori, võime alati ligikaudselt ette arvata, kauaks teda jatkub. Ostes hobust, ei või üksti teada, kas elab ta kümme aastat või nädal.**

Nälja aastal pole hobust millegiga toita, jägedasti tuleb teda enne talvet ära müüa, kuna fewadel hobuste hinnad niivõrra kõrgele tõusevad, et talupojal võimalik osta pole ja ta sunnitud on hobust jõukama naabri käest palkama, et ülepääkaela oma põllulapikest üles künda. Traktori „toitu“ muidugi oma majapidamises ei saa kasvatada, teda tuleb kõrvalt osta, kuid selle eest võib teda alati saada, ka põua aastatel, ühe ja sama hinna eest.

**Traktorit tuleb tingimata ühisel teel omandada, liitudes artelli. Artelli või ühijuse koosseis tuleb jarnafelt moodustada, et traktor võimalikult täielikult kasutatud saaks, sel teel on võimalik äärmiseni vähendada seda kulu, mida iga majapidamine traktori ostmises kannab.**

Traktori ühijuse liikmete arvu väljaarvamises tuleb arvesse võtta, et Nõukogude Liidu lõunapoolses osas traktorit võib aastast umbes 80—100 päeva tarvitada, kuna meil, Põhja-Eägne oblastis, traktori tarvitamise aeg enam piiratud on ja ulatab 40—50 päevani.

Mis puutub traktori töövõimele ja kütteaine tarvitamisesse, siis oleneb see



Pilt 1. Fordsoni traktor.

Kuid traktori hind? Hobust, olgugi viitset, võib siiski 100, üegi 80 rubla eest vahelt osta, kuna traktor maksab sajad, üegi tuhanded rublad.

Tõsi, ka kõige väiksema traktori ostmise pole ühikutele talupoegadele jõudu mööda. Kuid traktori tarvitamise võimalused on niivõrd laiad, et tema võib teenida mitte ühte, ega kahte, vaid kümme, kakskümmend majapidamist. Sel juhul langeb kulusid iga majapidamise päält umbes 300 kuni 100 rublani. Muidugi mõista, see rahajumma pole väike, kuid harilikult võib traktori järelemahtu päält osta ja päalegi puudub siin igasugune riskimine, nagu see hobuse ostmise juures alati nähtawale tuleb.

kõik sellest, kui suurejõulise traktoriga meil tegemist on.

Üheks odavamaks, lihtsamaks ja vastupanekikumaks traktoriks käesolewal ajal loetakse „Fordsoni“ traktor. (Vaata pilt nr. 1.) Tema töötab kahe sahana, wao laius — 1 arsjin, temaga võib 8-tunnilise tööpäewaga 2 tiinu üles künda. Ühe tiinu üleskündmise päält tarvitab poolteist puuda küttematerjaali (kerofiini) ja kuuks ja pool naela häd määrli.

Sääst küljest on enuast töös üles näidanud ka Soome traktor „Kullervo“ (pilt nr. 2); tema töötab kolmekerelise adraga, wao laius — 1¼ arsi. Päewas võib üles künda 2½—2¾ tiinu põldu. Tiinu üleskündmise päält tarvitab 1 puud 30

peab esiti natuke harjutama. Tao peenitese raudraadi ots natuke õhufeks ja laiafs, lufita moodi kõweraks, sellega wõta õrnasti muna toobi põhjast üles ja jatta ematoobi põhja külge. Oled nõnda teinud ja need selle taru sisse seadinud, kust enne kaswawad emade toobid ära häwitafid, siis on sul kindlasti teada aeg, millal ematoobid finni kaanetatud saawad ja ka aeg, millal noored neitsid wälja tulema peawad. Enne neitsite wäljatulemist peab igauks finnikaanetatud ematoop selle tarwis walmitatud puuri sisse panema. Sest kui neitsid kõik wabalt ühe taru sees saaksid wälja tulla, tapaksid nad üksteist ära. Kinnikaanetatud ematoobi teise kohta panemine peab väga õrnalt ja ettevaatlikult sündima, et kuidagi ematoop pigistatud ei saaks. Ka ematoobi jaheda õhu sees wiibimine võib kaswawat neitsit wigastada. Iga puuri sisse, kuhu kinnikaanatud ematoop pannakse, peab ka natukene emafööki — sutrupudru juure panema, et wäljatulew neitsi mitte nälga ei kannataks. (Sutrupudru walmitamisest kirjutasin kaksteistkümmemas kirjas).

On neitsid toopidest wälja tulnud, tuleb neid ühikul sille tarwis wäifestesje peredesse panna kuni nad ärasugutatud — tiinets on saanud. Sarnased wäifested emadesugutuse pered walmita järgmiselt: tee ühe Daban-Blati tarule igasje külge wäiklennuauk, jaota seesmine ruum täielikult wahelaudade läbi neljaks. Selle sisse pane üks ilma emata pere, see saab nüüd neljaks pereteseks, kellel igauhel oma lennuauk on. Igaüks pereks saab niikauaks omale ühe neitsi emaks, kuni tiinets on saanud ja munema hakanud. Pääle selle tuleb muneja noor ema oma kohale panna ja tema asemele jälle uus neitsi kuni tiinets saamiseni anda. Aeg-ajalt tuleb niisugustele wäifestele peredele kinnikaanatud poja kargi juure anda, et jää alati parasjagu mesilasi oleks. Sägijel tuleb selles tarus kõik 4 perelst üheks pereks ühendada.

Tagawaraemade kaswatus on üks kõigehuwitawam ja lõbusam talitus mesilaste kaswatuses, selle juures saab mesinik palju näha ja tunda, mis ilma selleta oleks temal aimamata jäänud. (Särgneb).

## Põllutööde kalender.

Märtsikuu.

### Põllul ja majapidamises.

Põhja- ja Kesk-Benemaa kuberangud. Sõnnit wäljarewada kane pipõllule. Lumesulamise tagajärjel walgudesse kogunud weji wäljalasta. Suwe wilja seemned läbiwaadata, ära sorteerida ja külwiks ettewalmistada. Järele proowida seemnete idanemise jõud. Kartuli feldrid läbiwaadata. Kartuli augud awada, kartul wälja wõtta ja ärakuwalada. Ettewalmistada külwiks heina seemnete segud.

Edunaks. Tali tööriistad kuuri koristada. Talivilja põllul põlluheina seeme mahakülida. Sägijel ülesküntud põldu külwijaks ettewalmistada. Ülekünda suwe wilja alla sägijel kündmata jäänud põllud. Märtsi lõpul mahakülida warased su-

wiwiljad (kaer wikkiga, oder, ernes, suwe-nisu, moonid). Seemnekartulid walguse käes idanema ajada. Keskpõllul kaer- ja wikisegu alla jõnnit laiali laotada ja sissekünda. Ettewalmistada sägijel ülesküntud põld peetide mahategemiseks. Aes-tada talivilja põllud.

Alus panna komposti hunikule, kuhur koguda kõik majapidamise jäänused. Suwel tarvituijale wõetawad hobuseriistad järelewaadata ja äraparandada.

Keeduwilja aias. Taimelawad kordaseada. Lawadesse mahakülida kapsa, tomati, tubata, puru seemned. Dige tähelepanelikult walwada feldris ületalwe hoitawa keeduwilja järele. Keldrid sagedamini tuulutada. Keeduwiljaaias mahakülimeks määratud seemned järelewaadata ja puhastada.



Ratskümnestolmas tiri.

### Tagawara emade kasvatamisest.

Kui ühel perel kuidagi ema on otja saanud ja temast veel mune on järele jäänud, siis kasvatavad mehilased ise omale uue ema. Niijugune ema uuendamine sünnib mõnikord nõnda, et mesinik seda ei märta. Näed juweõhtul ühel tarul väljaspool esiseina pääl käivad mehilased rutuga edasi-tagasi, nii kui otksid nad midagi, siis tea, et selles tarus oli ema veel neitsi ja see oli päewal sugutuslennul kaduma läinud, seepärast ongi mehilased selles tarus wäga rahutud. Tarus neil mune ei ole ja kui mesinik neile teisest mune ja lahtheid tõukusi ei anna uue ema kasvatamiseks, läheb terve pere kindlasti kaduma. Sarnasel wiisil emade kasvatamine ei ole mitte sihikindel. Mõttele ise, kui suur kahju sellest tuleb: meesaagi algul jääb tugev pere emata, hakkab uut ema kasvatama. Enne perel õiget meeskorjamist ei ole, kuni uus ema jälle munema hakkab. Ema kasvatamiseks läheb munast kuni neitsi tupest väljatulemiseni 16 päewa aega, 3—5 päewa kuni sugutuslennule minemiseni, siis veel 3—5 päewa kuni munema hakkab. Lühidalt: munetud munast uue ema kasvatamiseni, kuni see ise munema hakkab, tulub 25 ja veel rohkemgi päewi ära ja sageasti pole terve meesaagi aeg suwel siin nii pikk. Täheleandab: pere, kes omale meesaagi ajal kaswatab, ei saa sel suwel omale suuremat saaki korjata.

Mõistatus mehilaste kasvatuses olgu tagawaraemasid alati käepärast anda neile peredele, kellele tarwis. Niipea kui märgata, et ühel perel ema munemise jõud on wähenenud, kas ema liia wanaduse pärast, tuleb wana ema ära hulatada ja uus ema kohe ajemele anda. Kas pole hää, kui sul korraga on anda perele, kust wana ema wälja heitsid, noor teine ema ajemele. Niijsama kunstperede tegemisel. Kunstpere kellele korraga teise ema annab, korjab sulle mett sama palju kui meipere, kes mitte ei heitnud. Pääle selle püüdku mesinik tagawaraemade kasvatamisega oma

mehilaste sugu parandada, s. o. ta kaswatagu emasid ainult nendest peredest, kes kõige rohkem mett korjavad, mitte wäga wihased ei ole ja kus töömehilased pikema elueaga paistawad olema. Ühe töömehilase eluiga on suwisel töö ajal ainult kuus nädalat, aga mõne pere mehilastel näitab eluiga pikem olewat. Niijsama kui see inimeste perekondades ette tuleb, et ühes perekonnas elawad inimesed kõik wäga wanaks, kuna teistes kõik noorelt ära surewad. Kirjutati kord ühest Saksa mesinikust, kes katset tehes igast tarust 300 toobist väljatulewat töömehilast punase wärwiga ära märkis. Siis on wälja tulnud, et selle aja sees, kui teiste perede tööliste eluiga oli kuus nädalat, olud ühe pere mehilaste eluiga kümme nädalat. Niijugust katset on igal ühel wõimata teha, aga niipalju võib ikka tähele panna, et need pered, mis teistest ikka kõige tugewamad seisawad, nendes wististi mehilaste eluiga teistest pikem võib olla.

Kewadel, mõni päew warem, kui põllul esimesed rukkipead nähtawale tulewad, wõta sellel perel, keda oled määranud emade kaswatamiseks, tema ema ära. 5—6 päewa pärast waata selle taru wiimane kui üks karg hoolega läbi ja kus ema näed kaswatama hakatud olema, häwitada ära. Siis wõta sellest tarust, kellest tahad häid tagawara emasid kaswatada, üks ehk kaks karge lahtheid tõukude ja munadega ning löika kärjele augud sisse, kuhu kohta ja tahad lasta ematoopisid ehitada ja tõmba selle munal ehk wäikesel tõugul, millest peab ema kasvama, toobi seinale altpoolt küljest üle poole maha. Siis just nende kohtade pääle, kui nõnda oled walmistanud, hakatake emasid kaswatama.

Weel parem on kui ise puhast wahast walmistad ematoopide põhjad, karwapäält nende loomulikus suuruses. Igaihe niisuguse sisse pane üks tööliste toobist wõetud muna ja rajasufene ematõugu sõõki, mida arahäwitatud ematoopidest küllalt saad. Niijuguseid ematoopisid võib 10—20 tükki ühele perele korraga kasvatamiseks kätte anda. Mehilaste muna tööliste toobist wõtta ja ema toobi sisse panna on kerge teha,

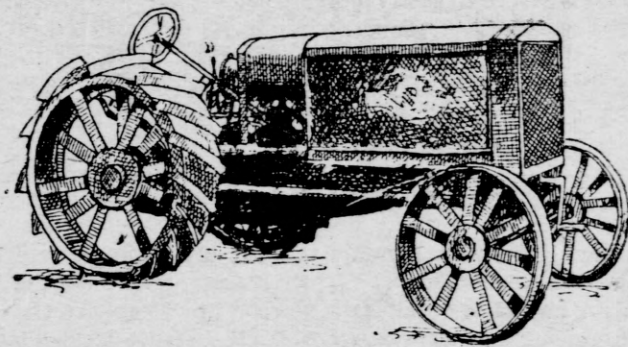
naela kuni 1 puud 35 naela kütet (kerofiini).

Suwi äratub ka Rootsi mootor-ader „Avans“ (pilt nr. 3), kus traktor finnitakse adra külge. Wiimane töötab odawa kütteeniga — naftaga.

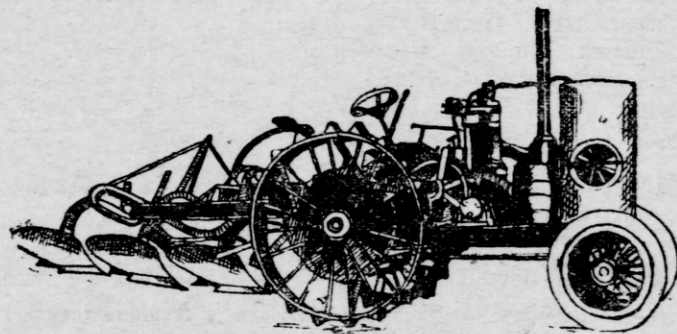
„Avans“ weab kolmekerelise atru; üldine wao laius — kaks ja pool aršinat. Waatamata selle pääle, et „Avansil“ künniwao

ketel põludel ja kergel liiwamaal on rataste abil liikuwaid traktorisi peaaegu wõimata tarwitada.

Reis tingimustes on kõige otstarbekohasem tarwitada linditaolise mehhanismi abil edasiroomawaid traktorisi. Sarnane traktor on kujutatud pildil nr. 4. Niiisel jooja liiwasel maal wajuwad rattad sisse,



Pilt 2. Pullerwo traktor.



Pilt 3. Mootor-ader Avans.

lain kaks korda suurem kui „Fordsonil“, on mõlemate tööwiljakatus ühetooline.

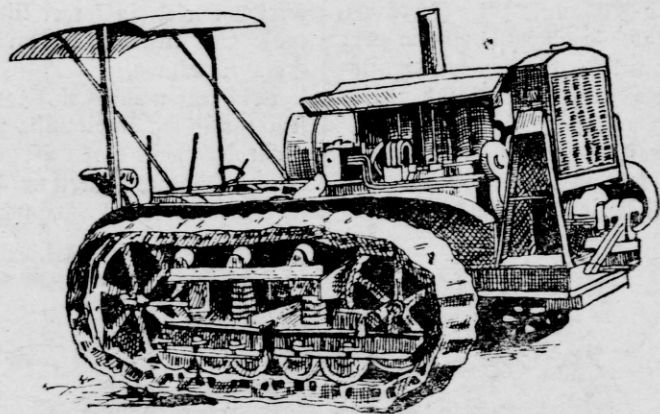
„Avans“ võib päewa jooksul ainult üle kabe tiinu üles künda. See oleneb sellest, et „Avansil“ on pikaldane käit. Ühe tiinu üleskünnimiseks tarwitab tema 1 p. 10 n. kuni 1 puuda 15 naelani naftat, tähendab küttekulud (arwesise wottes nafta ja petroleumi hindade wahel) on kaks korda wähemad kui „Fordsoni“ traktoril.

Kõik kolm ettetoodud traktori tüüpi liiguwad edasi rataste abil. Kuid eriti niis-

kuna sarnane traktor takistamata edasi liigub.

Traktorisi ei tarwitata mitte ainult künnimiseks, nende külge võib finnitada wiljakoristamise masinaid, nende abil võib käima panna wiljapeksumasinaid, neid võib tarwitada mitmesuguste raskuste wedamiseks, kus mitu wanfert taha võib finnitada.

Päälegi on wõimalus põllutöödest wabal ajal kasutada traktori weskikiwi ümberajamiseks, lina ümbertõotamise masinate, wõimastate käimapanemiseks jne. Traktor



Pilt 4. Roomav traktor.

saab sel korral enam täielikumalt ära kasutatud ja tajub ennast kiiremini ära.

Traktorid on uuema aja tehnikaga saavutatud. Oma ehituse poolest ei ole nad veel lõplikult välja kujunenud. Meie võime tulevikus loota tehniliselt vastavamaid ja odavamaid masinaid.

Rõukogude Wenemaal on traktorite ehitamine uus, hilisema aja algatus ja edeneb kahes sähis. Ühed wabrikud ehitavad

Ameerika tüübilisi traktoreid („Fordson“, „Mogul“, „Dolt“ jne.) ja kawatsevad sisse seada ka Rootsi traktori „Kullervo“ ehitamist. Teised wabrikud töötavad välja omatüübilisi masinaid (Mamini wabrik ja „Krasnoi Progres“).

Need Wene traktorid pakuvad meile erilist huwi ja neist saame veel edaspidi kõnelema. Prof. A. Debon.

## Misjuguiseid eesõigusi antakse talupoegadele-maaparandajatele.

(Sutuaamine põllutöökommisjariaadi maaparanduse osakonna juhataja A. Pawlowiga).

Maaparandamise ühijusse alluwaites majapidamistes saavad maaparanduse tööd esimeses järjekorras läbiwiidud. Ka kutamata maatükid, nagu joo, liiwamaa jne. antakse ühijustele tarwitada päälle määratud normi. Maatükid, kus kuuwatamise ehitamise tööd läbiwiidud, jäetakse maa ümberjagamisel endise omaniku tarwitada, kes parandustööd läbiwiinud. Juhtumisel, kus võimalik pole maatükki endisele omanikule tagasi anda, on järelepärija kohustatud maaparandamise kulud endisele omanikule ära tajuma. See on maksu ka heinamaade ümberjagamises.

Kui riigheinamaade rentnikud heinamaal maaparanduse tööd läbi wiisid, an-

take neile eesõigus järgmisel wäljarentimisel need maatükid tagasi saada.

Päälle selle saavad 3 aasta päälle täielikult wabastatud põllumajanduslikult maksust need kasutamata maatükid, millised eelmisel aastal maksu alla ei käinud ja milliste pääl parandustööd läbiwiidud, nagu kuuwatamise, niitumise tööd, kändudest wabastatud künni- ehit heinamaa alla. Ühe aasta päälle wabastatakse põllumajanduslikult maksust need majapidamised, millised küll möödunud aastal maksu alla käisid, kuid heinamaade parandustööd läbiwiinud on.

Nende maade päält, kus kuuwatamise ehit niitumise tööd läbiwiidud (põllul, keeduwilja aias, heinamaadel jne.) ehit puur-

ärde olgu pandud, nii et kotisuu alati ümarguselt ringi lahti seisaks. Sarnase kotisuu witsale tuleb enne raudputte külge keita ehit neidida, millega võib kotti ridwa otja kinnitada. On meilased kõrgele puulatwa heitnud, kuhu neile ligi ei saa, siis võib ridwa otjas kotti neile alla seadida ja pootshaagiga teda otja, kus meilasepere küljes ripub, raputada, nii et meilased kotti kukuwad. Kott tuleb nõnda hoida, et see mitte otja raputamise läbi pörutatud ega wapustatud ei saa. Mõned meilased, kes kottid mööda kukuwad, tõusewad lendu ja lähewad ise teiste juure kotti. Et meilased waga kõrgete puude latwadesse ei heidaks, jelleks seada pereteheitmiste ajaks krobaliisest kuuse koorest walmistatud torbitud niisugustesse kohtadesse ülesse, kust ferge on heitnud peret kätte saada. Wõta kewadel, kui puude koored lahti on, krobaliisest kuusepuu koort ja pane see nõnda kokku — see isegi tõmbab ennast kuuwades nõnda kokku — et krobaliine pool wäljapoole jääb. Niisugused torbitud haljaste puude otjade wahel seatud paistawad wäljalat waadates kui ripuksid heitnud meilaste pered puude otjade küljes. Niisuguste külge armastawad meilased heita, sest nad heidawad enamasti itka mustawa koha külge. Kümnest heidukorast heidab tõesiti 8—9 peret sarnase torbiku külge. Ka võib niisuguseid krobaliisest kokkuwuanud kuusekoore tükkid teiwaste ja ritwade otja seadida heitnud perede piidmises.

Et heitnud pere mitte ära ei lendaks, selle wastu on kõige kindlam abinõu: ära laste peresid heita, tee kunstperesid. Kunstpered ei lenda ialgi ära ja nende tegu ei ole sugugi nii raske, kui kardetakse. Seletagu seda järgmine juhtumine: juwel 1924 a. tuli üks Cesti naene minu juure ja palus mind tulla tema ühte tugewat ja waga tigeat ja wihast meilaseperet arstima. See pere ei töötanud, ei heitnud peret, ei korjanud mett, meilased seisid juurel hulgal taru esiseina küljes tropis ja olid nii wihased, et kangelit liginewale inimesele juurel hulgal tallale tormasid. Mina leidsin seda peret kitsa ruumi pärast

laistuse tujusse sattunud olewat ja tegin selle arstimiseks järgmist: seadisin ühe tühja taru korda, panin tühjad raamid kõrgehakatustega sisse, wõtsin ühest teisest tarust ühe kõrje lahiste tõukude ja munadega, seadisin selle nimetatud uue tühja taru keskele tühjade raamide wahel, et uus kunstpere ise võib omale ema kaswatada. Kella 9 ajal e. l. tõstsin tugewa ja wihase taru kõige täiega paar silda eemale uue koha päälle ja uue tühja taru seadisin selle asemele wana koha päälle. Nüüd tulid kõik wanad lennumeilased, kes uue koha päält wälja lendasid, tagasi oma endisele seijukohale, uue tühja taru sisse. Ohtul oli jälle tugew pere sees, kellele koge 9 raami korraga kätte anti kõrge ehitamiseks. Nädala pärast tuli naine jälle minu juure ja teatas, et mõlemates tarudes meilased tublisti töötawad ja mitte enam wihased ei ole; aga uue taru sees olla rohkesti munetud, kust nad ometi ema omale on saanud, sest wana ema jäi wanaesse tarusse ja muneb jälle edasi? See oli minul esimene seisugune juhtumine 40-aastasest tegewuses meilastega.

See pere pidi omale ema järgmisel wiisil saama: sel korral, kui meilased wana tarust wälja lendasid ja oma endisest seijukohast uue tühja taru leidsid, siis lendasid nad suurel hulgal selle ümber, nii kui midagi oifides. Sel korral pidi säält läbi lendama üks wõõras ema, kes oma sugutüslennul tagasi minemas oli oma toju poole, kuid nägi sääl pakult meilasi lendamas ja lendis nende juure. Teda wõeti jälle rõõmuga wastu, sest et sääl ema ei olnud. Teisiti see olla ei wõinud.

Nimetatud naine oli selle tegewuse üle waimustatud ja rõõmus, sest ta sai ühest laisast perest kaks tugewat töötajat peret, kes nüüd enam kurjad ei olnud. Naine imestas, et kunstpere nii waga ferge teha on ja töötas ialgi enam peresid heita lasta, waid kunstperesid teha. Kuid iga kord ei lenda aga ema uuele kunstperele mitte juure.

ni wõitööstus, kuid need tasub ta oma suurema wäljaanniga warsti tasa.

Pääsi, mis wõitööstuses tarwis ei ole, on keller, kus juustud 1 ja pool kuni 2 kuni walminema peawad, enne kui müügilale lähewad. Kuid selle eest ei ole tarwis koore jahutusruumi ja wõi hoiukohta. Jätkellert on mõlemale tarwis. Piima anumad, kaalud, koorelahutaja, wõimafin, kub (weejoojendaja) niifama. Minult katalt ja keetmise riistu tarwitab juustutööstus rohkem ja pulbrit, mis ka suuri jummafi ei nõua.

Ei ole ka tingimata seaduseks, et juustukeller peab telliskiwidest ehitatud saama ja tšement põrandaga. Waid üsna hästi täidab oma otstarbet ka puufeller laud põrandaga. Muidugi peab sel juhtumisel keller kõrgema koha päale ehitama, et kewadel wett täis ei tule. Juustu- eht wõitöökoja wahel ei ole ka mingisugust ihe-äralist wahet.

Täpikäälseid juhatusi juustutööstuse asutamises anda loen asjatuks, sest nagu juba tähendasin, on selle ajutamise ilma asjatundjata — mõttetu. Olen aga siiski walmis igal ajal, kui soowi awaldatakse, jeda tegema.

Piim sisaldab enefes keefimijelt järgmisi aineid:

	Uksikute lehmade piimas.	Keefimijelt.
Wett . . .	83,5—90 protf.	87 protf.
Raswa (wõid)	2,0—5,5 "	3,5 "
Kafeini . . .	2,0—4,5 "	3,5 "
Albumiini . . .	0,3—0,9 "	0,6 "
Piimajuhkrut	3,0—6,0 "	4,6 "
Tuhaollust . . .	0,7—0,9 "	0,8 "

Kuna wõi pääasjalikult raswast koos seisab, seisab juust koos kafeinist ja raswast. (Piimast läheb küll umbes üks wiendik osa juustu leemesse). Pulbri

mõjul kokkutõmmates liituwad raswateks kafeiniga ühte ja tõstawad seega juustu wäärtust kahetordjeks. Osa raswollust, piimajuhkrut, albumiini ja tuhaollust, mis juustu leemesse lähewad, wõiks kerge waewaga kätte saada ja ära kasutada, kuid siis kaotab leem oma wäärtuse, mis muidu üsna kasulik joota wafikatele, põrfastele, sigadele, kui ka piimalehmadele.

Mimelt on juustuleemes üks wäga tähtis tuhajagu — wosworhapu lubi, mis kaswatab looma kondikawa ja eriti kasulik luutõbistele loomadele.

Ka on juustutööstus wõitööstusest sellepärast kasulikum, et siin ei tarwitse piim sisaldada enefes rohkem 3 protf. raswa. (Siiga raswast piimast lõhlewad juustud). Kuna kohati hää omadusega piim sisaldab kuni 4 ja pool protf. raswa, siis wõib ihegi osa piima lasta läbi koorelahutaja.

Geepoololewast tabelist nägime, kui mitmekesine on üksikute lehmade piim raswaprotsendi poolest.

Sellest raswab iheenesest wälja (ilma, et oleks agitatiooni tarwis) **kontroll-ühisuste** tarwidus.

Kontroll-asüstent, kes looma rawitsemises ja arstimises esimene nõuandja, määrab loomadele toidu, teeb proowiliisid, praagib karja jne. Talupoeg saab läbi kontroll-ühisuse kõige paremini oma piimaproducte müügile saata ja saab temast kõige õiglasemat hinda. Kontroll-ühisuste tähtsusest on nii palju kirjutatud, et wajadust pole tema juures pikemalt peatada. Tema kasu on wastuwaidlemata tõenäsi. Jäab ainult soowida, et Eesti asunud rohkem tähelepanu pööraksid juustutööstusele ja kontroll-ühisustele. G. W.

## Kirjad Metsapere Beetrile mesilaste kaswatuselt.

Meemik J. Katas.

6

Katsümnesteine firi. **Mesilaste kõrgete puude latwadesse heitmiseft.**

Sina kaebab, et mesilased sagedasti wäga kõrgete puude latwadesse heidawad,

tuft neid wõimata on kätte saada, millepärast noored pered metja lendawad. Selle wastu on ka abinõu olemas: kõrgetesse kohtadesse heitmud perede mahawõimiseks tee omale üks kott, millele raudwiis

kaewud ehitatud, tehtakse põllumajandusliku maksu maksimies 10 protf. hinnaalandust.

Pääle kergenduste põllum. maksu maksimies antakse majapidamistele maaparandamise tööde läbiwiimise eest kubermangu täideasaatwa komitee otsuse põhjal mitmesugust ergutustasu.

Maaparandamise tööde läbiwiimiseks kohtadel tegutsewad kubermangude ja oblasti maaojakondade juures maaparandamise tööde alamojakonnad.

Põllutöökommisjariaat andis rahwakommisjariide nõukoguse eelkawa uute ker-

genduste wõimaldamiseks maaparandamise tööde ergutamiseks.

Ulemaalise keftäideasaatwa komitee ja ka rahwakommisjariide nõukogu poolt wõeti eelkawa alujeks uue määruse wäljatõtamiseks, mida lähemal ajal awaldatakse.

Selle määruse järele saawad wabastatud sisetulekumafinist, patendi ja margimaksust ja kõigist kohalistest maksudest 1) maaparandamise ja tulekindlate hoonete ehitamise ühijused, 2) maaparandamise ehituse bürood kubermangu ja oblasti maaojakondade juures, 3) ringkonna hüdrotehnika kontorid ja kõik nende juures asuwad ettwõtted, mis maaparandamise tööde läbiwiimisele kaasa aitawad.

## Masina tarwitajate ühijused.

Prof. R. J. Debon.

### Mitmesuguste masinate iseäraldused.

Mitte kõik põllutöomasinad pole siiski ühijeks kasutamiseks kõlblikud. Ei ole raske aru saada, misjused selleks ühijeks kasutamiseks kõlbawad, misjused mitte.

Põllutöomasinate hulgas on meil masinaid, mis põllul töötawad, millede tarwitamise aeg on seotud teatud kuudega, põllupinna ja ilma seisuforrage ning wilja walmimisejega jne. Need on adrad, ätked, külwimasinad, niidumasinad, hoburehad, lõikusemasinad jne. Nende hulgas on ühesdel (lõituse, niidu- ja külwimasinatel) enam piiratud töö aeg, teistel enam laiem, kuid enam wõi vähem piiratud. Edasi on meil olemas masinaid, nagu: pehsumasinaid, tuulamis- ja sorteerimismasinaid. Nende kasutamise aeg on juba palju rohkem põllupidaja tahtmisest äraolenev. Wilja peksta wõib kohe päale lõituse koristamisest, wõib ka wiljapeksu ihegi talweks edasi lükata<sup>1)</sup>. Igatahes wõib neid masinaid pikema aja wälkel tarwitada.

En olemas masinad, mis loomadele toitu walmistawad (hekslimasinad ja tei-

jed) ja mõnede põllutöösaaduste ümbertõtamiseks, näitels: piima — kooreks ja wõiks, teri — jahuks ja tanguks, lina ja kanepi ümbertõtamiseks jne. Nende masinate (suurema osa neist) tarvitamine on vähem kindlate hooaegadega seotud ja ulatawad igatahes enam kauema aja pääle.

Edasi, on masinate hulgas, mida põllumajanduses tarwitatakse, niisuguseid, mis majapidamise põhitoodeks tarwilikud; tarwitatakse tihti ja alatafa ka niisuguseid, mis majapidamise kõrwalistes harudes tarwilikud. Selle juures wõib ühes majapidamises mõni tööala kõrwaline olla, teises aga — päämijeks.

Adrad, ätked, kultivaatorid, külwimasinad, lõikusemasinad, wiljapeksumasinad, ja sorteerimismasinad, on tarwilikud pea igale talupoja majapidamisele, algades äärmisest põhjast ja lõpetades Nõukogude Liidu loonapitriga, ihefõnaga, tarwilikud kõigile majapidamistele, mis harilikult terawiljade kaswatusijega tegemist teewad. Need on kõik sedaforti majapidamiste jaoks põhitähtsusega masinad.

Kuid neis jamades majapidamistes wõiwad olla ka suuremad maalapid niidu heina all, need majapidamised wõiwad muu seas ristiku seemneid saada, lina kas-

<sup>1)</sup> Meie räägime siin ainult niisuguse talwije wiljapeksu wõimalusest, kuid sugugi weel mitte selle soowitawusest.

vatamisega tegemist teha, kartulid kasvatada jne.

Kõik need on majapidamise vähem arenenud harud, kuid ka siin on masina tarvitamine võimalik, nagu niidumafinate, rohukülwimafinate, linajemne sorteerimise ja linatü ümbertöötamise mafinate, kartuli istutamise ja kartulivõtu mafinate jne. tarvitamine. Silmanähtavalt võivad kõik majapidamise kõrvalharude masinad majapidamises vähem kasutatud olla, kui majapidamise põhiharude masinad.

Võib endale ka niisuguseid majapidamisi ettekujutada, kus praegu üleloetud majapidamise kõrvalharud põhialadeks jäävad. Võivad majapidamised olema sellised, mis ainult ristitšheina seemnete saamisega tegemist teevad ja kõige rohkem ainult ristitšheina külvavad. Tähtsate ja viinavabrikute lähikonnas võib talupoja majapidamistes efiplaanile tulla mitte teraviljad, vaid kartulite kasvatamine. Mõnes tubermangus on linakasvatamine sugugi mitte vähem tähtis, kui teraviljade ja muu taimede kasvatamine. Niisugustes majapidamistes võivad masinad, mida harilikult tingimustes harva tarvitatakse, põhikähtsuse omandada, majapidamises enam tarvilikuks ja enam kasutatuks jääda.

Majapidamistes, kus suuremal määral niidumaid on, omavad niidumaade ümbertöötamise abinõud erilise tähtsuse. Uutes metsatöhtades olevates majapidamistes võivad esimese tähtsuse omandada metsa loitamise ja kändude juurimise tööriistad jne. Ühise aga tarvitatakse harilikult talupoja majapidamistes niidumaade tööriistu ja puude mahavõtmise abinõusid ning kinnujuurijaid harva.

Rõukogude Bene äärmisel lõunapiiril muutuvad majapidamise põhimafinateks nisu kasvatamiseks tarvilikud masinad, suhkruvabrikute piirkonnas — naerikülvi masinad, Ruubani maal — päevalilleseemne külvi- ja peksumafinad jne.

### Miisuguseid põllutöomafinaid kõige paremini ühiselt kasutada võib.

Miisugused põllutöomafinad on siis

kõige hõlpsamad ja tulukumad ühiselt kasutamiseks mitmes majapidamises korraga ja veel — miisuguseid masinaid ja tööriistu põllumees kõige parema meelega kasutab?

Rende küsimuste lahendamiseks on kõige tähtsam see asjaolu, kui tähtsajalised need masina abil kordajaadetak tööd on. On arusaadav, et kõige raskesti on korraldada niisuguse masina ühist kasutamist, mis tähtsajalist tarvitamist nõuab, s. t. tarvitamist niisuguse töö juures, mille viivitamine lõikuse või saaduste kogumise alanemisele viib, tähendab, kahjulik on. Palju võimalikum on niisuguste masinate ühisel kasutamise, mis vähem tähtsajalist tööd teevad (õieti veldi pole tähtsajalised tööd põllumajanduses peaaegu olemas).

Edasi on tähtis, kui võrd selge on talupojale tulu, mida masin toob. Kui masin silmanähtavalt põllumehele tööd kiirendab või kergendab, siis lepib ta muidugi rutem seesuguse masina ühisel kasutamise, kui ta teda ainnomanduseks omandada ei jassa. Kui aga masina tulu põllumehele kohe silma ei puutu (kui näituseks see tulu avaldub pikalajades lõikuse tõususes, alles pärast mõne aasta möödumist masina tarvitamist), siis ei või tal huvi seesuguse masina vastu kogunisi olla — ei ainnomanduse ega ka ühisel kasutamise mõttes.

Rende või teiste põllutöomafinate laialt tarvitamine talupoegade hulgas ei ole sugugi mitte alati vastav nende masinate ühisel kasutamisele mitmes majapidamises.

### Külwimafinad.

Õtame alguses masinad, mis põllumajanduses kõige tähtsajalike tööd — külvi ja viljade koristamise juures tarvitatakse. Seesuguste tööd tegemiseks tarvitatakse lõikuse- ja külwimafinad (harilikult laialtkülvi ja realkülwimafinad) Seesjuures võime külwimafinaid mitmes juures tarvitada, kätkestamata kuni ühe- ja kolmehobujelisteni. Lõikusemafinaid tarvitatakse ainult paarihobujelisi.

Reaskülvi masinad ei kiirenda tööd, võrreldes hariliku käsitööluga. Rende tähtsus seisab selles, et nad külvi seemneid tähtsajal mõõdul kokku hoiavad, seemne ühesjuga võtma le mulda asetavad, lõikuse suurendavad ja külvi aega pikendavad. Reaskülvi masinad jätkame meie arusaamise lihtsustamiseks kirjale.

davad ja külvi aega pikendavad. Reaskülvi masinad jätkame meie arusaamise lihtsustamiseks kirjale.

Harilikud laialt külwimafinatel on haruldajelt juur valmistusõud; käsitööluga nende järele ei jöua. Pääegi külv külwimafin seemneid väga hästi ka niisugusel tuulisel ajal kui käsitööluga täiesti võimata on. Harilikud külwimafinad tehakse 8 ja 12 jalase külvi aega laiused. Kaheteistjalane külwimafin külwab päevas kuni 12 ja rohkemgi tiinu täis, kahetja jalane aga — 8 kuni 10 tiinu. Uega arvesse võttes, mille jooksul külvi Rõukogude Wenemaa mitterustamullalisel (Põhja- ja Keis-Wenemaa) ja mustamullalisel (Eduna-Wenemaa) maaalal lõpetada võib, võime kindlaks määrata, et hooajal (igaaastasel)

võib hariliku 8 jalase külwimafinaga täis külwata: mitte mustamullalisel maaalal 250 tiinu, mustamullalisel aga — 170 tiinu. Kaheteistjalane külwimafin võib vastavalt täis külvata 350 ja 250 tiinu.

Kas võib siis päale seda harilikku külwimafinat kasutada ainult mingisuguses ühes majapidamises? Kas on olemas ühikuid talupoja majapidamisi, mis 170—350 tiinu põlluvilja aastas külvavad? Silmanähtav, et isegi kahetjalane külwimafin ühiku põllupidaja ainnomanduseks kasutamises ka kahetjaliku võrragi ta võimalikult tööd ära kasutatud ei jaa. Kaheteistjalase külwimafinaga võivad ruttu õigel ajal oma põlde täiskülvata kümme ja võib olla ka 15—20 peremeest. (Särneb)

## Juust, kui rammus toitaine.

Sellele ainele on meil tänini veel vähe tähelepanu pööratud. Kuid ometi on juustu valmistamine tulutoov tööharu ja seda väärt, et temast rohkem huvitatud oleksid ka meie Eesti asunikud laiallil Wenemaa pinnal.

Lause: „Juust on saksa jõel“, peab jäädavalt kaduma, sest tööharu võimule pääsemiseks jaa „saksa“ jant — ja aeg töötab selle kasuks, et tulevikus meie enam rihma ei pingutaks ja „usni magusid“ paremate juustudega ei nuumaks.

Ei või muidugi nõuda, et meie kõige võitööstuse teisele plaanile jätkime ja juustutööstusele üle läheme, sest või, kui rasva aine, jääb ja peabki jääma esimesele kohale.

Ka peab juustutööstuse organiseerimisega ettevaatlik olema, sest õiteks peab tähele panema turu nõudeid ja teiseks nõuab see tövala hästi väljaõppinud tööhõudu, ilma milleta on juustutööstuse avamine mõttetu. Arvatakse küll mõnelt poolt, et juustu teeta võib ka raamatu ehk mõne korra nägemise järele.

Elu on aga näidanud, et jarnased ettevõtted on kahjudega kokku varisenud. „Töö ei luba narrimist“, käib juustutööstuse kohta kõige enam märki.

Juustu on üldje mitukümmend sorti, kuid kõiki neid jün kirjeldama hakata,

viiks liiga pikale ja oleks ka pea otstarbetu, sest kõik nad valmistatakse ikka ühest piimast, ainult mõne väikse vahendiga. Wenemaal on leidnud kõige rohkem tarvitajaid „Schweitsi“ (veiski kiwi taoline), „Hollandi“ (arbuusi kujuline), „Baksteini“, „Tiltsi“ ja „Limburgi“ (kantilid) juustud.

Enne sõda valmistati kõige rohkem keiswenemaal „Schweitsi“, Volga raionis — „Baksteini“ ja Siberis — „Hollandi“ juustu. Sel ajal oli tema hind võist umbes poole kallim. Kuid praegu on tema valmistamine isearanis Volga raionis hästi laienenud, mispärast ka ta hind on langenud umbes või hinnaga ühte.

Et ma „Baksteini“ juustu üle 10 aasta hääde tagajärgedega olen valmistanud ning selle aja jooksul umbes 50.000 pd. piima juustuks ümber töötanud, siis võin tema valmistust asunikudele soovalt soovitada.

See sort juustu valmistatakse rõõsast, koorimata piimast. Väljaand puudast piimast on keskmiiselt 3 ja kolm kahetjaliku naela. Kohati ka 4 naela. Seega poole rohkem kui võid. Kui tema hinda või omaga ühe kõrgusele arvata, siis on temast kasu ka ega kasutada.

Organiseerimise kulusid ja tööhõudu tarvitab küll juustutööstus natuke rohkem